

พัฒนาการความคิดของทมิยันต์ในแนวสตรีนิยม

ขณะที่งานเขียนของนักเขียนเพศชายเป็นการเขียนเรื่องราวๆ ไป (General) ซึ่งเชื่อกันว่าเหมาะสมสำหรับการอ่านของคนหมู่มาก ในทางตรงกันข้าม งานเขียนของนักเขียนสตรีกลับถูกเชื่อว่าเป็นการเขียนเรื่องแคบๆ (Narrow) เขียนเรื่องใกล้ตัวหรือชีวิตส่วนตัวซึ่งมีลักษณะเหมาะสมสำหรับการอ่านของคนเพียงกลุ่มเดียว คือสตรีเพศ งานเขียนของนักเขียนสตรีจึงมีข้อสรุปว่า นักเขียนสตรีมักจะเขียนเรื่องเกี่ยวกับครอบครัว ความรักเป็นแก่นเรื่องสำคัญซึ่งทำให้งานเขียนของนักเขียนสตรีได้รับความนิยมจากผู้อ่านสตรีอย่างมาก งานเขียนที่เขียนขึ้นโดยนักเขียนสตรีประสบความสำเร็จเพราะนักเขียนสตรีเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถเป็นผู้ถ่ายทอดอารมณ์ทัศนคติส่วนตัว ประสบการณ์พิเศษเกี่ยวกับความเป็นหญิงได้ดีกว่านักเขียนเพศชาย เช่น สภาพทางจิตใจและสภาพร่างกายขณะตั้งครรภ์ ประสบการณ์ความเป็นแม่และเมีย รวมทั้งประสบการณ์ความสัมพันธ์ทั้งบวกและลบระหว่างพ่อกับลูกสาว ลูกสาวกับแม่ พี่สาวกับน้องสาว หรือแม้กระทั่งความสัมพันธ์ระหว่างสตรีกับสตรีเพศเดียวกันในฐานะคู่แค้นชิงรักหักสวาท นักเขียนเพศชายอาจจะวาดภาพประสบการณ์ในชีวิตของสตรีได้ไม่ละเอียดลึกซึ้งเท่ากับการบรรยายของนักเขียนสตรี นักเขียนเพศชายอาจจะวาดภาพบรรยายสภาพความเป็นเพศหญิงจากจินตนาการของเขา จากภาพของสตรีซึ่งใกล้ชิดผูกพันกับเขา เช่น แม่และเมีย พี่สาว น้องสาวและลูกสาว แม้ว่านักเขียนเพศชายจะพยายามบรรยายสภาพอารมณ์จิตใจของสตรีหรือพยายามจะเข้าใจลักษณะอัตวิสัยของสตรีเพศมากเท่าใด งานเขียนของนักเขียนเพศชายก็ไม่ประสบความสำเร็จในหมู่ผู้อ่านที่เป็นสตรีเพราะประสบการณ์ซึ่งเกิดขึ้นในชีวิตของสตรีไม่สามารถเกิดขึ้นในประสบการณ์ของเพศชาย ดังนั้น ประสบการณ์ชีวิตส่วนตัวของสตรี ชีวิตครอบครัว ชีวิตความรักจึงกลายเป็นชนบนิยามในการเขียนวรรณกรรมของนักเขียนสตรี

ทัศนะของนักสตรีนิยมกลุ่มหัวรุนแรงดังกล่าวซึ่งเชื่อว่าเพศหญิงด้วยกัน
เท่านั้นที่สามารถเข้าใจเพศหญิงด้วยกัน เป็นทัศนะที่อาจจะไม่ยุติธรรมต่อ
นักเขียนเพศชายซึ่งเขียนวรรณกรรมเพื่อสตรีด้วยเช่นกัน ผู้เขียนเชื่อมั่นว่า
งานเขียนของนักเขียนสตรีควรได้รับความใส่ใจจากเพศชายและงานเขียนของ
นักเขียนเพศชายก็ควรได้รับความสนใจจากเพศหญิง เมื่องานเขียนนั้นเขียน
เกี่ยวกับสตรีและเพื่อสตรี

การอ่านวรรณกรรมอาจเป็นการค้นหาประสบการณ์ในชีวิตของผู้อ่าน
ประสบการณ์ในชีวิตของผู้อ่านสะท้อนให้เห็นได้ในงานวรรณกรรมและได้รับ
ความเข้าใจจากคนอื่น ๆ เช่นเดียวกับผู้อ่านที่เป็นสตรี สำหรับสตรี พวกเข
อ่านวรรณกรรมหรือนวนิยายเพราะประสบการณ์ชีวิตประจำวันส่วนตัว ประสบ
การณ์ชีวิตครอบครัวของเธอสะท้อนให้เห็นในวรรณกรรมซึ่งพิสูจน์ได้ว่าประสบ
การณ์ในชีวิตของเธอคือประสบการณ์สำคัญที่แท้จริง วรรณกรรมสตรีจึงเป็น
วรรณกรรมที่ตอบสนองต่อผู้อ่านสตรีว่า ทำให้สตรีตระหนักในความเป็นเพศหญิง
ว่าเป็นเพศที่มีพลัง มีคุณค่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในตัวของเธอ

For women, reading literary works in which
their own experience are reflected can be an
important authentication of that experience,
and of their own identity and values.¹

นวนิยายของทมยันตีได้รับความนิยมจากผู้อ่านสตรีเพราะเป็น
วรรณกรรมที่เน้นความเป็นสตรี เป็นวรรณกรรมสะท้อนสถานภาพและปัญหา
เกี่ยวกับสตรี ทมยันตีเขียนให้ตัวละครเอกสตรีเป็นตัวละครสำคัญผู้เล่าเรื่อง
ชีวิตส่วนตัวของตนเอง เล่าประสบการณ์ในชีวิตครอบครัวอันซับซ้อนทุกซอกทุกมุม
เป็นวรรณกรรมที่มีการเขียนซึ่งเต็มไปด้วยอารมณ์ความรู้สึกของเพศหญิง

¹ Ruth Sherry, Studying Women's Writing: An Introduction. (London: Hodder and Stoughton, 1988), p. 5-6.

มีลักษณะการเขียนที่เรียกว่าอัตวิสัยของสตรี เป็นงานเขียนซึ่งเขียนขึ้นเพื่อระบาย
 ความอัดอั้นตันใจของสตรีและเพื่อพิสูจน์คุณค่าความเป็นปัจเจกบุคคลของสตรี
 งานเขียนเพื่อสตรีจึงเกิดขึ้นเพื่อยกระดับงานเขียนของสตรีให้เป็นที่ยอมรับของ
 ผู้อ่านได้มากขึ้น มิใช่เป็นการลดค่างานเขียนซึ่งเขียนโดยสตรีจนทำ
 นักเขียนสตรีต้องปกปิดชื่อแท้จริงของตนเองและใช้นามปากกาเป็นเพศชายแทน
 ทั้งนี้เนื่องมาจากสังคมไม่ยอมรับความสามารถในการเขียนของสตรีอย่างแท้จริง
 กล่าวคือ งานเขียนของนักเขียนสตรีไม่ได้รับการยอมรับเพราะความเป็นเพศหญิง
 ของเธอ เช่น อาจจะไม่มีการเข้าใจถึงงานเขียนของนักเขียนหญิงแก่ๆ คนหนึ่ง
 ซึ่งกำลังเขียนงานชิ้นเอกในช่วงเวลาที่เธอดำเนินชีวิตอยู่อย่างโดดเดี่ยวและ
 อ้างว้างที่สุด หรือถ้าสตรีจะเขียนเรื่องไกลตัว ไกลจากชีวิตประจำวันของสตรี
 และนอกเส้นทางไปบ้าง เธอก็จะถูกวิจารณ์ว่า นักเขียนสตรีน่าจะเขียน
 แต่เรื่องที่อยู่ใกรอบความเหมาะสมของความเป็นสตรีเท่านั้น แต่สำหรับ
 วรรณกรรมสตรีของทมิฬคือการทำงานซึ่งสามารถพิสูจน์ความสามารถและ
 สติปัญญาของเพศหญิง อีกทั้งยังบรรยายให้เห็นสภาพความเป็นหญิงเพื่อให้
 เพศชายเข้าใจเพศตรงข้ามของเธอ เพื่อให้เพศหญิงเข้าใจความเป็นหญิง
 ที่แท้จริงของตนเองมากกว่าจะเป็นการเพิ่มค่านิยมผิดๆ หรือลดคุณค่าความเป็น
 "คน" ของเพศหญิง

งานเขียนของนักเขียนสตรีช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประสบ
 การณ์ในชีวิตของสตรีได้อย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น อย่างน้อยที่สุด งานเขียนที่ถูก
 เขียนขึ้นโดยสตรีและเพื่อสตรีนี้สามารถทำให้ผู้อ่านเข้าใจพลังอำนาจความเป็น
 หญิงจากภาพตัวแทนของสตรีในวรรณกรรม เช่น ภาพแม่และเมียซึ่งปรากฏ
 อย่างซ้ำแล้วซ้ำเล่าในวรรณกรรมสตรีได้ดียิ่งขึ้น

We cannot assume a simple relationship
 between feminism and women's writing.
 Nevertheless it is natural to look to
 women's writing as at least potentially
 providing insight into women's lives
 and experiences which may be relevant for a
 feminist analysis. At worst, works written

by and for women can help us to understand the force of prevailing stereotypes. ²

งานเขียนของทมยันตีเป็นงานเขียนในลักษณะดังกล่าว คือเป็นการเขียนที่เต็มไปด้วยอัตวิสัยของทมยันตี งานเขียนของทมยันตีสื่อความคิดของทมยันตีเป็นงานเขียนเพื่อระบายความรู้สึกนึกคิดและประสบการณ์ชีวิตของสตรี บรรยายสภาพความทุกข์ทรมานใจของสตรีต่อปัญหาต่างๆ

. . . การเขียนหนังสือของเราไปตรงกับใจเขา (สตรี) ไปอธิบายถึงสิ่งที่เขาอึดอัดอยู่ในใจแล้วเขาไม่สามารถจะพูดได้ ดิฉันเป็นคนแปลกอย่าง ชื่อสัตย์ต่อตัวเองแล้วก็เชื่อมั่นต่อตัวเอง เมื่อเขียนหนังสือก็เขียนโดยสุจริตใจ คิดอย่างไร เขียนอย่างนั้น ดิฉันบอกว่าถ้าคุณอยากรู้จักทมยันตี ไม่ต้องรู้จักตัวดิฉันหรอก คุณอ่านหนังสือดิฉัน ทั้งวิธีพูดอะไรทั้งอะไรต่ออะไรนี้จะเหมือนตัวหนังสือหมด เพราะดิฉันจะพูดในสิ่งซึ่งตรงกับความรู้สึกของดิฉันเสมอ ดิฉันคิดยังไง ดิฉันก็จะพูดอย่างนั้น นักเขียนเอาอัตวิสัยแสดงได้ ³

จากคำกล่าวของทมยันตีดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ความคิดของทมยันตีสามารถวิเคราะห์ได้จากงานเขียน ความคิดสำคัญของทมยันตีซึ่งวิเคราะห์ได้จากนวนิยายที่มีแนวเรื่องสะท้อนสภาพและปัญหาเกี่ยวกับสตรีในมิติเรื่องครอบครัวและสังคม และแนวเรื่องสะท้อนสภาพและปัญหาเกี่ยวกับสตรีในมิติเรื่องการเมือง คือความคิดสำคัญในแนวสตรีนิยมซึ่งเกี่ยวกับการบรรยายสภาพความเหลื่อมล้ำทางเพศ การให้ความสำคัญเรื่อง

² Ibid., p.16-17.

³ "ผู้หญิงคนนี้เป็นใคร," โลกหนังสือ 4 ฉบับที่ 6 (มีนาคม 2524): 27-28, 36.

การเรียกร้องต่อสู้เพื่อสิทธิสตรี ดังที่มีปรากฏในแนวเรื่องทั้งสองแนวดังกล่าว
 ความคิดเพื่อสิทธิสตรีซึ่งเป็นความคิดสำคัญในวรรณกรรมสตรีของ
 ทมยันต์นั้น พบว่าทมยันต์มีพัฒนาการความคิดเพื่อสตรีเป็น 3 ทศนะ คือ ทศนะ
 เรื่องสภาพความเป็นข้างเท้าหลังของสตรี ทศนะเรื่องบทบาทของสตรีในฐานะ
 ผู้ทำมาหาเลี้ยงครอบครัวและทศนะเรื่องสิทธิสตรีคือสิทธิมนุษยชน

เนื่องจากนวนิยายของทมยันต์เขียนขึ้นตามสภาพสังคมและประสพ-
 การณ์ในชีวิตและวัยของทมยันต์ ดังนั้น ผู้เขียนจึงพบว่าประสพการณ์ในชีวิตคู่
 ของทมยันต์ที่ทมยันต์ถูกสามีฟ้องหย่าเพราะเชื่อว่าทมยันต์มีชู้ปี พ.ศ. 2523 นี้
 มีผลต่อพัฒนาการความคิดเพื่อสิทธิสตรี กล่าวคือ นวนิยายที่เขียนขึ้นในช่วง
 ระหว่าง พ.ศ. 2523 และนวนิยายที่เขียนขึ้นภายหลัง ปี พ.ศ. 2523
 จะสะท้อนความคิดเพื่อสิทธิสตรีที่ชัดเจนและรุนแรงยิ่งขึ้น ดังนั้น ผลของ
 เหตุการณ์วิกฤตในชีวิตคู่ของทมยันต์ดังกล่าวจึงนำไปสู่การแบ่งวรรณกรรมสตรี
 ของทมยันต์ทั้ง 24 เรื่อง ออกได้เป็น 2 ยุค

ยุคแรก เริ่มตั้งแต่งานเขียนเรื่องแรก คือ ในฝัน จนถึงเรื่อง แรงรัก ได้แก่
ในฝัน (2506) คำของคน (2508) สายใจ (2509) รอยมลทิน (2509)
เลือดชัตติยา (2510) คู่กรรม (ภาค 1, 2511) สายรุ้ง (2512) เพลงชีวิต
 (2513) เมียน้อย (2514) ยอดอนงค์ (2515) คุณหญิงนอกทำเนียบ (2516)
นางเอก (2517) สิ้นสวาท (2519) รอยลิขิต (2519) ล่า (2520) และ
แรงรัก (2521)

ยุคหลัง เริ่มตั้งแต่งานเขียนในช่วง ปีพ.ศ. 2523 ถึงปี พ.ศ. 2534 ได้แก่
สตรีหมายเลขหนึ่ง (2523) ตราบาป (2523) มงกุฎที่ไร้บัลลังก์ (2525)
โซ่สังคม (2528) ตั้งดวงหลกัย (2532) รอยอินทร์ (2533) ดาวนภา
 (2534) และ นายหญิง (2534)

ในขณะที่ความคิดเพื่อสตรีในทศนะเรื่อง สภาพความเป็นข้างเท้าหลัง
 เป็นความคิดที่เด่นชัดของนวนิยายยุคแรกจนกลายเป็นความคิดหลักในนวนิยาย
 ยุคแรก นวนิยายในยุคหลังก็สะท้อนให้เห็นความคิดเรื่องสิทธิสตรีคือสิทธิมนุษยชน
 อย่างเด่นชัดจนกลายเป็นความคิดหลักในนวนิยายยุคหลัง อย่างไรก็ตาม ทศนะ
 ทั้ง 3 ก็สามารถพบได้ในนวนิยายทั้งยุคแรกและยุคหลัง เพราะเป็นทศนะซึ่งมีมา

ตั้งแต่ในยุคแรกแต่พัฒนาชัดเจนมากขึ้นตามอิทธิพลของเหตุการณ์วิกฤตในชีวิตคู่
ปี พ.ศ. 2523

3.1 ทัศนะของทมิยันต์เรื่อง สภาพความเป็นข้างเท้าหลังของสตรี

ความคิดในทัศนะเรื่อง สภาพความเป็น "ข้างเท้าหลัง" ของสตรี เป็นลักษณะเด่นของความคิดในนวนิยายยุคแรกและเป็นการเริ่มต้นความคิด เพื่อสิทธิสตรีของทมิยันต์

ความหมายของคำเปรียบเทียบกับสภาพของสตรีว่ามีสภาพเป็นข้างเท้าหลัง นี้ ตามความหมายดั้งเดิมหมายถึง สภาพภาพของสตรีในฐานะผู้ตามของบุรุษ บุรุษเป็นผู้นำสตรี เช่นภรรยาซึ่งต้องประพฤติตนเป็นผู้ตามสามี สามีจะเป็นผู้นำของครอบครัว เสมือนเป็นข้างเท้าหน้าและภรรยาเป็นผู้ตามสามี เสมือนเป็นข้างเท้าหลัง สามีคือผู้มีอำนาจการตัดสินใจทุกอย่างซึ่งภรรยาต้องยึดถือว่าสามีคือผู้นำของชีวิต ผู้นำของครอบครัว ทมิยันต์ไม่เห็นด้วยกับค่านิยมดั้งเดิมนี้ ความคิดเกี่ยวกับสภาพความเป็นข้างเท้าหลังของสตรี ตามทัศนะของทมิยันต์คือ หากบุรุษเป็นตั้งข้างเท้าหน้า สตรีก็ควรจะเป็นขาข้างใดข้างหนึ่งของเท้าข้างนั้น เป็นเท้าซ้ายเท้าขวาซึ่งพร้อมจะเดินไปพร้อมๆ กันอย่างมั่นคง ไม่มีใครเอาเปรียบใคร ภรรยาเสมือนเพื่อนช่วยคิด ช่วยเห็นวรั้งสามี ภรรยาเป็นผู้มีความคิด มีเหตุผล มีผล ไม่ใช่ภรรยาไร้สมอง ซึ่งต้องคอยเชื่อฟังทุกอย่างจากสามี รวมทั้งการช่วยกันแบ่งเบาภาระ ความรับผิดชอบเรื่องงานบ้าน วรรณกรรมสตรีที่สะท้อนความคิดของทมิยันต์ ในทัศนะเรื่อง สภาพความเป็นข้างเท้าหลังอย่างเด่นชัด ได้แก่ ค่าของคน เลือดชาติตา ยอดอนงค์ คุณหญิงนอกทำเนียบ และ สิ้นสวาท

วรรณกรรมเรื่อง ค่าของคน เป็นวรรณกรรมเรื่องแรกที่สะท้อนให้เห็นความคิดเกี่ยวกับสภาพความเป็นข้างเท้าหลังของสตรี ทมิยันต์กล่าวชัดเจนว่า จากการที่ค่านิยมทางสังคมกำหนดว่าสามีเป็นผู้นำของภรรยา ชีวิตของภรรยาจะสุขหรือทุกข์ทุกอย่างก็ขึ้นอยู่กับสามีเพียงผู้เดียว ผลก็คือภรรยาที่มีสามีเลวหรือสามีเจ้าชู้ต้องตกอยู่ในสภาพหวานอมขมกลืนเพราะฝ่ายภรรยา ยึดถือค่านิยมว่าเป็นสตรีชั่วดึกก็อยู่ที่สามีเป็นหลัก สามีคือจักรแก้วกันแก่ศ ซึ่งการยึดถือค่านิยมเช่นนี้ ทมิยันต์เชื่อว่าจะทำให้สภาพภาพของสตรีตกต่ำยิ่งขึ้น

ทมยันตีจึงพยายามสร้างสำนักใหม่ให้สามีและภรรยาตระหนักร่วมกัน ดังทัศนะของเพศชายผู้เป็นพ่อของจรูญ

. . .โบราณท่านเคยเปรียบไว้ว่า ผู้หญิงเหมือนช้างเท้าหลัง ท่านไม่ได้หมายความว่า จะให้ผู้หญิงตามผู้ชายทำเดี๋ยวนั้น แต่ท่านหมายความว่า ผู้หญิงนั้นจะเป็นหลังให้แก่ชาย ยามใดที่เท้าหน้าพลัดลงหล่ม เท้าหลังจะช่วยยึดไว้ไม่ให้ถลาลงไปมาก ต่อไปลูกจะมีเหย้ามีเรือน จำคำพ่อไว้ นะลูก ⁴

สภาพความเป็นช้างเท้าหลังของสตรีตามทัศนะของทมยันตีในเรื่อง คำของคน คือภาพของภรรยาในฐานะผู้เหนี่ยวรั้งและช่วยเหลือสามีได้ ทมยันตีอธิบายความหมายใหม่ในทัศนะเรื่อง สภาพความเป็นช้างเท้าหลังของสตรีในนวนิยายยุคแรก เรื่อง เลือดขัตติยา อย่างเด่นชัด โดยจะเห็นได้จากภาพเปรียบเทียบระหว่างหญิงแซ่ไขจรัสและทิวพรรัตน์ดารา คือในขณะที่หญิงแซ่ไขจรัสต้องการประพฤตินเป็นภรรยา "หัวอ่อน" พร้อมจะเชื่อฟังทำตามทุกอย่างจากสามี แต่ทิวพรรัตน์ดารา เธอพร้อมจะต่อสู้เพื่อสร้างสำนักแบบใหม่ในฐานะภรรยาที่มีความคิด พึ่งพาตนเองและเป็นที่พึ่งของสามีได้ ดังคำพูดของทิวพรรัตน์ดารา

แต่เท้าหลังนี้แหละเพคะ จะคอยยั้งเวลาเท้าหน้าตกหล่ม ถ้าเราเดินตามกันไปเรื่อยๆ ลงท้ายก็จะพากันพินาศ ผู้ชายนั้นมีสัญชาตญาณการเป็นผู้นำก็จริง แต่ขาดสัญชาตญาณการระวังภัย ผู้หญิงเราก้าวข้ามกว่าแต่มีคงกว่าถ้ามีผู้หญิงคอยเหนี่ยวรั้งไว้มั้ง ⁵

⁴ โรสลาราเรน, คำของคน, พิมพ์ครั้งแรก (กรุงเทพฯ: ณ บ้านวรรณกรรม, 2536), 1:133.

⁵ ลักษณะวดี, เลือดขัตติยา, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: บำรุงสาส์น, 2518), 2:298.

ความหมายใหม่เกี่ยวกับสภาพความเป็นข้างเท้าหลังของสตรีในทัศนะของทมิยันตียังคงไม่เปลี่ยนแปลง ขณะเดียวกัน ยังคงย้ำความคิดเพื่อสิทธิสตรีในทัศนะนี้อีกครั้งในนวนิยายยุคแรก เรื่อง ยอดอนงค์ ซึ่งทมิยันตีกล่าวอธิบายว่า ภรรยาแบบข้างเท้าหลังคือภรรยาที่สามารถเป็นผู้ร่วมคิดร่วมทำงานกับสามีหรือบุรุษได้อย่างเคียงบ่าเคียงไหล่เพราะสภาพสังคมสมัยใหม่คือโลกของการต่อสู้ดิรนและเป็นที่พักของตนเองได้ ภรรยาในสภาพความเป็นข้างเท้าหลังจึงต้องประพฤติตนเป็นผู้ไม่คอยพึ่งพาสามีในทุกๆ เรื่อง ดังทัศนะของกานดา กล่าวว่

. . .แต่ก่อนผู้ชายเป็นข้างเท้าหน้าทั้งสองเท้าและผู้หญิงก็คอยเดินตาม ทว่าในโลกยุคปัจจุบัน ผู้ชายอาจจะเป็นเท้าหน้าขวา ผู้หญิงก็จะต้องเป็นเท้าหน้าซ้าย จึงจะถูกต้อง^๑

วรรณกรรมสตรี คุณหญิงนอกทำเนียบ สะท้อนความคิดของทมิยันตีว่า สภาพภรรยาแบบข้างเท้าหลัง คือภรรยาที่สามารถเป็นเพื่อนช่วยคิด เป็นคู่ปรึกษาของสามี ทมิยันตีเรียกร้องให้ล้มเลิกค่านิยมความเป็นข้างเท้าหลังของสตรี โดยบรรยายว่าสภาพสังคมในยุคสมัยของการเป็นภรรยาแบบข้างเท้าหลังนั้นหมดไปแล้ว ภรรยาแบบใหม่ต้องประพฤติตนเป็นตัวของตัวเอง ไม่ใช่คนอ่อนแอ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องเป็นที่พึ่งของสามีได้

ความอ่อนหวานของผู้หญิงเป็นของดี แต่ไม่ใช่ความอ่อนแอสมัยของผู้หญิงที่จะเป็นแต่ข้างเท้าหลังหมดไปนานแล้ว แต่ก็ไม่ใช่จะเป็นข้างเท้าหน้า ทางที่ดีจึงเป็นเท้าหน้าข้างหนึ่ง เท้าหลังข้างหนึ่ง เมื่อเท้าหน้าข้างหนึ่งหยุดอีกข้างหนึ่งต้องพาอย่างรัดไป

^๑ ทมิยันตี, ยอดอนงค์, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: บำรุงสาส์น, 2523), 2:230.

ถ้าทำหน้าพลาด ทำหลังต้องยังรอไว้⁷

จากทัศนะดังกล่าว สะท้อนความคิดของทมยันตีว่าสภาพความเป็น
ข้างทำหลังของสตรีควรจะหมดไปตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

ทัศนะเรื่องสภาพความเป็นข้างทำหลังของสตรีได้รับการกล่าวอ้าง
ในวรรณกรรมสตรียุคแรก เช่น เรื่อง ลีนสวาท อีกครั้งซึ่งสะท้อนทัศนะของ
ทมยันตีว่าภรรยาไม่ควรประพฤติตนเป็นผู้ตามหรือช่วยเหลือตนเองไม่ได้
เพราะการประพฤติตนเป็นผู้ที่ต้องคอยพึ่งพาสามีในทุกสถานการณ์นั้นเสมือนการ
เน้นย้ำสภาพความเป็นข้างทำหลังของตนเองมากยิ่งขึ้น ดังนั้น มินตรา ใน
ลีนสวาท จึงเป็นภาพตัวแทนของภรรยาแบบใหม่ซึ่งสามารถประพฤติตนเป็น
เพื่อนคู่คิดของสามี มีส่วนช่วยเหลือสามี มิใช่เป็นภาระให้สามี

ฉันไม่อยากเป็นภาระของใครค่ะ ถ้าชีวิตการเป็นครอบครัว
เสมือนการหาเลี้ยงข้างตัวโต ฉันก็มีส่วนเป็นทำหน้าที่ข้างหนึ่ง
ทำหลังข้างหนึ่ง ไม่ใช่ขาดหลังหมดหรือขาดหน้าหมด⁸

ทมยันตีเสนอทัศนะเรื่องสภาพความเป็นข้างทำหลังของสตรี
ผ่านภาพความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยา ทมยันตีคิดว่าภาพความสัมพันธ์
ของสามีกับภรรยาควรเป็นภาพแบบใหม่ คือภรรยาเป็นผู้มีความคิด เป็นเพื่อน
คู่คิดและช่วยเหลือสามีได้ สภาพของภรรยาแบบข้างทำหลังควรหมดสิ้นไป
เพราะสภาพสังคมเปลี่ยนจากเก่ามาสู่ใหม่ ทัศนะเรื่องนี้เป็นทัศนะเพื่อสิทธิสตรี
ซึ่งทมยันตีเรียกร้องให้เกิดความเสมอภาคระหว่างเพศหญิงและชายในความ
สัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยา ดังคำกล่าวของทมยันตี

⁷ ทมยันตี, คุณหญิงนอกทำเนียบ, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: บำรุง
สาส์น, 2535), 2:296.

⁸ โรสลาเรน, ลีนสวาท, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: บำรุงสาส์น,
2535), หน้า 295.

. . . เมื่อผู้ชายได้รับการยอมรับว่าเป็นข้างเท้าหน้า ผู้หญิง
เป็นข้างเท้าหลังอะไรทำนองนั้น ดิฉันไม่ต้องการให้ผู้หญิงลุกขึ้นมา
เป็นข้างเท้าหน้าเหมือนผู้ชาย แต่ว่า ขาข้างซ้ายของคุณ ขอให้
ผู้หญิงบ้าง ให้ผู้ชายเป็นขาข้างขวา ผู้หญิงเป็นข้างซ้าย เพื่อว่า
เวลาใดที่ข้างขวาก้าวพลาด เตะไปไม่ตรงทาง ก็ยังมีขาข้างซ้าย
คอยจุดรั้งไม่ให้ก้าวพลาดพลั้งไป °

สภาพความเป็นข้างเท้าหลังของสตรีจะสูญหายไปจากค่านิยมดั้งเดิม
ในสังคมไทยได้โดยการสร้างสำนักแก่สตรีด้วยกันเอง สตรีต้องประพฤติตนเป็น
คนเข้มแข็ง ไม่อ่อนแอ มีความคิดความอ่านเป็นของตนเองและสามารถ
ทำงานกับบุรุษได้อย่างเคียงบ่าเคียงไหล่ สภาพความเป็นข้างเท้าหลังของสตรี
ตามทัศนะของทมิยันตีจึงหมายความว่า สตรีมิใช่ข้างเท้าหลังเท้าหน้า แต่
เป็นเท้าซ้ายเท้าขวาที่เกอหนุนกัน

3.2 ทัศนะของทมิยันตีเรื่อง บทบาทของสตรีในฐานะผู้ทำมาหาเลี้ยง ครอบครัว

แม้ว่าสภาพสังคมจะเปลี่ยนจากสังคมสมัยเก่าซึ่งสตรีมีหน้าที่เป็นเพียง
แม่บ้านแม่เรือน มาสู่สภาพสังคมสมัยใหม่ซึ่งสตรีมีบทบาทเป็นผู้หญิงทำงานมากขึ้น
แต่กระนั้น แต่การเอาวัดเอาเปรียบสตรีเพศในการดำเนินชีวิตครอบครัวที่เกิดขึ้น
เพราะฝ่ายสามีคิดว่าเมื่อสตรีมีรายได้เป็นของตนเอง ภรรยาสามารถหาเลี้ยง
ตนเองได้ ภรรยาไม่ควรรับภาระเรื่องครอบครัวเพียงฝ่ายเดียว เธอจึงกลายเป็น
ฝ่ายทำมาหาเลี้ยงครอบครัวเพียงเพราะว่าเธอมีรายได้

ทัศนะเรื่องบทบาทของสตรีในฐานะผู้ทำมาหาเลี้ยงครอบครัวนี้ ทมิยันตี
เชื่อว่าหมดยุคสมัยแล้วที่ฝ่ายสามีจะคอยการปรนนิบัติจากภรรยาแบบทาสภรรยา
ขณะเดียวกัน ภรรยาแบบทาสภรรยาซึ่งปรนนิบัติรับใช้สามีตั้งแต่เรื่องปากเรื่อง

° สัมภาษณ์ ทมิยันตี, 26 สิงหาคม 2536.

ท้องไปจนถึงเรื่องเพศ ควรหมดไปจากการดำเนินชีวิตคู่ในสภาพสังคมสมัยใหม่ เพราะสังคมสมัยใหม่คือสังคมที่ทุกคนต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอด การดำเนินชีวิตคู่ในสภาพสังคมซึ่งทั้งฝ่ายสามีและภรรยาต่างมีภาระความรับผิดชอบทั้งเรื่องในบ้านและงานที่ทำนอกบ้านเช่นนี้ ทมยันตีจึงเสนอความคิดว่าไม่ควรที่ฝ่ายภรรยาจะถูกสามีเอารัดเอาเปรียบ ทั้งสองฝ่ายควรต้องช่วยกัน ดังทัศนะของทมยันตีในนวนิยายชุดแรก เรื่อง เมียน้อย นางเอก รอยลิขิต และนวนิยายชุดหลัง เรื่อง สตรีหมายเลขหนึ่ง

แม้ว่าตัวละครเอกฝ่ายหญิงจะมีสถานภาพและบทบาทเป็นผู้หญิงทำงาน ซึ่งเป็นสถานภาพและบทบาทที่ดั่งขึ้นของสตรี แต่สตรีต้องทนชมชื่นใจจากบทบาทนี้ เพราะความสามารถเป็นผู้หญิงทำงานของสตรีก็กลายเป็นข้ออ้างของผู้ชายซึ่งเอารัดเอาเปรียบสตรี ดูราวกับว่าสตรีหรือภรรยาที่สามารถช่วยเหลือตนเองและครอบครัวได้นี้จะกลายเป็นสภาพที่ทำให้สตรีเพศถูกกดขี่ได้มากขึ้นเพราะสามีที่เอารัดเอาเปรียบภรรยาก็จะยกหน้าที่หาเลี้ยงรับผิดชอบครอบครัวให้ตกแก่ฝ่ายภรรยาเพียงลำพัง

ผู้หญิงนั้นมียูสองประเภทที่ผู้ชายเขาจะแล คือถ้าไม่สะอาดตา ก็ต้องมีควมรู้ความสามารถสะอาดใจ . . . เราผ่านยุคเก่าที่ผู้ชายมีหน้าที่หาเลี้ยงผู้หญิงแต่ฝ่ายเดียวมาแล้ว ยุคนี้นี้เป็นยุคที่ผู้ชายต้องการผู้หญิงเพียงเพื่อมาช่วยกันหากิน หรือถ้าหาให้เขากินได้ด้วยยิ่งดี ¹⁰

ทัศนะของทมยันตีเต็มไปด้วยความรู้สึกกังเกี้ยวและชิงชังเพศชายที่เอารัดเอาเปรียบสตรี ความสามารถเป็นผู้หญิงทำงานนอกบ้านหรือการที่ผู้หญิงสามารถหาเลี้ยงตนเองได้ด้วยตนเองนั้นถูกเพศชายนำไปใช้เป็นข้ออ้างเพื่อความเสมอภาคระหว่างเพศ

¹⁰ ทมยันตี, เมียน้อย (กรุงเทพฯ: บำรุงสาส์น, 2534), 1:333.

ทมยันตีกล่าวด้วยความรู้สึกอดสูใจเมื่อบรรยายภาพผู้หญิงอาชีพบริการ ถูกเหยียดหยามดูแคลนจากสังคม ถูกเอารัดเอาเปรียบจากเพศชาย กล่าวคือ ในขณะที่ผู้หญิงที่มีอาชีพ "บริการ" ทำงานเพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้องของตนเอง และครอบครัว ผู้ชายกลับหาเงินเพื่อซื้อหาความสุขสำราญส่วนตน ทมยันตีจึงกล่าวโจมตีผู้ชายประเภทนี้ว่า

ฉันเคยถามเหมือนกันว่าระหว่างผู้หญิงที่ถูกด่าว่า 'หากิน' กับผู้ชายที่ 'หากิน' กับผู้หญิงนั้น ใครมันจะเลวร้ายกว่ากัน พูดก็พูดเถอะ ผู้หญิงเรา ส่วนใหญ่ทำมาหากินก็มักจะเอาไปเลี้ยงครอบครัว แต่ผู้ชายเอาไปกรอกขวดเล่นการพนัน ผู้หญิงแย่งอาชีพผู้ชายไปหลายอย่าง แต่ผู้ชายดันมาแย่งผู้หญิงหากินอย่างเดียว ¹¹

จากคำกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าสถานภาพและบทบาทของสตรีในฐานะผู้ทำมาหาเลี้ยงครอบครัวตามทัศนะของเพศชาย คือบุรุษเพศใช้ข้ออ้างดังกล่าวเพื่อเป็นข้อได้เปรียบของเพศชาย ทมยันตีจึงต้องการให้ฝ่ายบุรุษและฝ่ายสตรีช่วยกันทำมาหาเลี้ยงครอบครัว ทมยันตีเชื่อมั่นว่ายุคสมัยที่ฝ่ายภรรยาจะต้องประพฤติตนเป็นทาสภรรยาแบบ 'กั้นถึงปาก ปากถึงข้าว' นั้น ควรจะหมดสิ้นไปจากชีวิตครอบครัวในสภาพสังคมสมัยใหม่ ดังทัศนะในเรื่อง รอยลิขิต

. . . สมัยนี้ละ ผู้ชายจะมานั่งคอยให้ 'กั้นถึงปาก ปากถึงข้าว' นะ ไม่ได้แล้ว ต้องช่วยกันหา ช่วยกันทำ ถึงจะได้ช่วยกันกิน ประเภทดี แต่ช่วยกิน ไม่ช่วยหาช่วยทำ ยุคนี้ไม่มีใครเขารับประทาน ¹²

¹¹ ทมยันตี, นางเอก, พิมพ์ครั้งแรก (กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2517), 1:383.

¹² ทมยันตี, รอยลิขิต, พิมพ์ครั้งแรก (กรุงเทพฯ: บำรุงสาส์น, 2519): 650-651.

ความคิดดังกล่าวสะท้อนความคิดของทมยันตีว่า ในขณะที่ฝ่ายบุรุษต้องการภรรยาซึ่งสามารถช่วยเหลือตนเอง หาเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้นั้น ฝ่ายสตรีก็ไม่ต้องการสามีที่เอา راحتเอาเปรียบ ไม่ช่วยเธอรับผิดชอบภาระในชีวิตครอบครัว

ทัศนะเรื่องบทบาทของสตรีในฐานะผู้ทำมาหาเลี้ยงครอบครัวนี้ มีพัฒนาการมากขึ้นเมื่อทมยันตีแสดงความคิดเห็นกับ สุภัทร สวัสดิรักษ์ในปี พ.ศ. 2523 ซึ่งเป็นช่วงที่ความคิดเพื่อสิทธิสตรีของทมยันตีมีความรุนแรงและชัดเจนอย่างสูงสุดซึ่งเป็นอิทธิพลมาจากเหตุการณ์วิกฤตในชีวิตคู่ของทมยันตีในช่วงปี 2523

. . . สามีนี้ผู้หญิงต้องทำงานหาเงิน บางทีก็มีใช้เพื่อเป็นแรงช่วยผ่อนเท่านั้นหรอก แต่ยังต้องเลี้ยงผัวด้วย 'งานของเรา' มันมีทั้งงานกู่ในบ้าน มีทั้งงานที่ต้องใช้สมองตัดสินใจ ขณะนี้ฮึดเจ็บปวด มันเจ็บปวดเกินไปที่จะเอามาเขียนอะไรออก แต่วันหนึ่ง ฮึดขอรับปากกับพี่สุภัทรว่า ฮึดจะทำอะไรสักอย่างหนึ่ง เพื่อความเป็นไทของผู้หญิงเราอย่างแท้จริง ผู้หญิงถูกผู้ชายเอา راحتเอาเปรียบมานานแล้ว ยามใดที่ผู้หญิงตกเป็นขี้ปากชาวบ้าน ผู้หญิงก็เป็นฝ่ายผิดอยู่วันยังค่ำ ไม่รู้ว่าจะสังคมของเราจะเอาอย่างไรกัน จะให้ผู้หญิงเกิดทุนสามมึ่ ทั่งๆ ที่บางทีพ่อเจ้าประคุณบางคนก็ไม่มีอะไรจะให้เกิดทุนยังงั้นหรือ ¹³

อิทธิพลของเหตุการณ์วิกฤตในช่วงปี 2523 ส่งผลต่อพัฒนาการทางความคิดเพื่อสิทธิสตรีของทมยันตี ดังที่ทมยันตีต้องการบรรยายให้เห็นสภาพความเหลื่อมล้ำระหว่างเพศในงานเขียนของเธอ นวนิยายยุคหลังจึงมักจะ

¹³ สุภัทร สวัสดิรักษ์, "คิดถึงรักของทมยันตีใน 'เพลงชีวิต'," วารสารการะเกด 1 ฉบับที่ 4 หน้า 27-30.

สะท้อนความคิดเรื่องสิทธิสตรีอย่างเด่นชัด ดังเช่นเรื่อง สตรีหมายเลขหนึ่ง ซึ่งมีตัวละครชายเป็นผู้กล่าวทศนะว่า ภรรยากับสามีควรช่วยกันรับผิดชอบภาระในชีวิตครอบครัวเพราะทั้งสองฝ่ายมีภาระหน้าที่เหมือนกัน

. . .เดี๋ยวนี้ โลกเปลี่ยนไป กฎเกณฑ์ต่างๆ จึงต้องเปลี่ยนไปด้วย เมื่อผู้หญิงและชายต้องรับผิดชอบต่อสังคมและครอบครัวเท่ากัน ทั้งสองฝ่ายต้องเสียสละ อดทนให้กันและกัน จะมาบังคับให้ผู้หญิง คงค่านิยมเดิมไว้ฝ่ายเดียวไม่ได้¹⁴

วิธีการดำเนินชีวิตที่กำหนดว่าสตรีต้องเป็นฝ่ายปรนนิบัติรับใช้สามี สตรีถูกรอปรงาน่าถูกกำหนดดีค่าจากค่านิยมทางสังคมซึ่งล้อมกรอบให้สตรีต้อง เลี้ยงลูก ดูแลสามี ทำงานบ้านจุกจิกซึ่งบุรุษเชื่อว่าเป็นงานไม่มีค่า งานบ้าน เหมือนงานจักรกล ไม่มีค่าตอบแทนใดๆ เพียงเพื่อแลกกับการได้รับการยอมรับ จากสามีและจากสังคมคนรอบข้างว่าเธอเป็น แม่และเมียที่ดี ทมยันตีเชื่อมั่นว่า ภรรยาซึ่งต้องพึ่งพาอำนาจเศรษฐกิจจากสามีเช่นนี้ จะเป็นวิถีทางหนึ่งที่จะนำไปสู่การกดขี่ทางเพศ แต่เมื่อสตรีเป็นผู้มีรายได้เป็นของตัวเอง สตรีเป็นผู้มีความสามารถในการทำงานและสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ บุรุษก็จะใช้คุณลักษณะเหล่านี้ของสตรีเพื่อความได้เปรียบของตนเอง ทมยันตีเชื่อว่า เรียกร้องให้มีความเท่าเทียมกันระหว่างบุรุษกับสตรี เช่น ความเท่าเทียมในฐานะสามีกับภรรยาซึ่งต้องมีภาระความรับผิดชอบที่ไม่เอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน ดังคำกล่าวของทมยันตี

. . .ยุคสมัยมันเปลี่ยนไปแล้ว ประเภทที่พอผู้ชายหรือสามี กลับถึงบ้าน แล้วผู้หญิงที่เป็นศรีภริยาก็กองอาหารมาถึงที่ เรียกว่า 'กันถึงปาก ปากถึงข้าว' นั้น ไม่มีแล้วในปัจจุบัน

¹⁴ ทมยันตี, สตรีหมายเลขหนึ่ง, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพฯ: บารุงสาส์น, 2523), 1:250-251.

เพราะสมัยก่อนผู้ชายเป็นผู้ 'ทำมา' เข้ามาบ้านผู้หญิง
เป็นผู้ 'หาให้กิน' ¹⁵

ทัศนะเรื่อง สภาพความเป็นข้างเท้าหลังของสตรีนั้น ทมยันตินิยาม
ความเป็นข้างเท้าหลังของสตรีว่า สตรีสามารถเป็นเพื่อนคู่คิดคู่ปรึกษาและ
ร่วมดำเนินชีวิตไปกับบุรุษได้อย่างเคียงบ่าเคียงไหล่ สตรีจะไม่ใช้ผู้ยอมตาม
บุรุษอีกต่อไป ในทัศนะที่สอง คือสตรีจะเป็นผู้สามารถเลี้ยงตนเองและ
ครอบครัวจนสตรีอาจจะกลายเป็นผู้นำครอบครัวได้ ขณะเดียวกัน สตรีกับบุรุษ
ก็ควรมีความเท่าเทียมกันคือ สภาพของภรรยาแบบ 'กันถึงปาก ปากถึงข้าว'
ก็ควรสูญสิ้นไปจากครอบครัวยุคใหม่ ทัศนะเพื่อสิทธิสตรีทั้งสองทัศนะดังกล่าว
นำไปสู่พัฒนาการทางความคิดเพื่อสตรีในทัศนะของทมยันตีที่รุนแรงขึ้น กล่าวคือ
ทมยันตีเริ่มเขียนเน้นบทบาทของตัวละครเอกสตรีให้เป็นสตรีที่มีจิตสำนึกและ
ลุกขึ้นทวงสิทธิอันพึงมีพึงได้ของตนเองในทัศนะเรื่อง สิทธิสตรีคือสิทธิมนุษยชน

3.3 ทัศนะของทมยันตีเรื่อง สิทธิสตรีคือสิทธิมนุษยชน

ความคิดในแนวทางเพื่อสิทธิสตรีของทมยันตีในทัศนะลำดับสุดท้ายนี้
คือการเรียกร้องสิทธิสตรีในความหมายแบบสากลว่าเป็นเรื่องสิทธิมนุษยชน
หรือความเสมอภาคระหว่างเพศ เพศหญิงคือมนุษย์เพศหนึ่งซึ่งไม่แตกต่าง
จากมนุษย์เพศชาย เพศหญิงมีความเป็นคน เท่ากับความเป็นคนของเพศชาย
ความคิดของทมยันตีซึ่งเรียกร้องให้ความสำคัญแก่สตรีเพศนั้นมีมาอย่างต่อเนื่อง
แต่มีพัฒนาการรุนแรงขึ้นภายหลังเหตุการณ์วิกฤตในชีวิตคู่ ปี 2523 ดังจะเห็น
ได้จากวรรณกรรมสตรีเรื่อง คำของคน รอยมลทิน สายรุ้ง เพลงชีวิต
เมียน้อย ยอดอนงค์ สิ้นสวาท ล่า ตราบาย มงกุฎที่ไว้บัลลังก์ โซ่สังคม
รอยอินทร์ ดาวนภา และ น่ายกหญิง

¹⁵ สัมภาษณ์ ทมยันตี, 26 สิงหาคม 2536.

วรรณกรรมเรื่อง ในฝัน สะท้อนให้เห็นความคิดเพื่อสตรีจาก การสร้างเจ้าหญิงพรหมพิลาศให้เป็นสตรีที่มีจิตสำนึกเรื่องการเมือง วิเคราะห์ การเมืองของกษัตริย์ได้ พรหมพิลาศจะเป็นนักปกครองเพศหญิงที่มีความฉลาดหลักแหลมเทียบเท่าชายแม้ว่าเธอจะเคยยอมรับว่าตนเองเป็นเพศอ่อนแอ โอลเล่ ไม่สามารถทำงานที่เป็นงานของเพศชายได้

นวนิยายเรื่องแรกนี้ แม้ทมิยันตีจะยอมรับหลักการความเท่าเทียมของ เพศหญิงและเพศชาย แต่ทมิยันตีก็เชื่อว่าเพศหญิงยังคงเป็นเพศที่อ่อนแอ ไม่กล้า ตัดสินใจเท่ากับอำนาจการตัดสินใจของเพศชาย ดังนั้น ตัวละครเอกฝ่ายหญิง อย่างเช่นเจ้าหญิงพรหมพิลาศจึงได้ยอมรับว่าตนเองเป็นเพศหญิง เป็นเพศที่มีความอ่อนแอ ไม่เด็ดขาด อย่างไรก็ตาม ในตอนจบเรื่อง พรหมพิลาศจะไม่ใช้ ผู้หญิงอ่อนแอ โอลเล่ เธอจะเข้มแข็งและอดทนต่อภาระหน้าที่ในฐานะผู้ปกครอง แคว้นอมริตสสาอย่างโดดเด่นอย่างว่างไว้ เธอสามารถจะทำงานซึ่งเธอเคย บอกว่าเป็นงานของเพศชายได้ เมื่อทมิยันตีเขียน นายกหญิง ทมิยันตีสร้าง ตัวละครเอกสตรีให้เป็นนายกหญิงซึ่งลุกขึ้นประกาศศักดิ์ศรีและความสามารถ ของมนุษย์เพศหญิงตั้งแต่ต้นเรื่องจนจบเรื่อง มาตามโกลัญญ์ ครีมา พิสูจน์ว่า ความเป็นหญิงของเธอไม่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานร่วมกับบุรุษเพศ เธอพร้อม ที่จะพิสูจน์พลังอำนาจในตัวของเธอเพศหญิงจนได้รับการยอมรับว่าเธอเป็นสตรีหลัก นายกหญิง ของทมิยันตีถือว่าเป็นวรรณกรรมสตรีที่สะท้อนความคิดในแนวทาง เพื่อสิทธิสตรีซึ่งมีพัฒนาการถึงขีดสูงสุด กล่าวคือ ทมิยันตีเขียนวรรณกรรมที่มี แนวเรื่องไกลตัวไกลจากเรื่องชีวิตรัก ชีวิตครอบครัวของสตรี แต่เป็น แนวเรื่องสะท้อนสภาพและบทบาทของสตรีในฐานะนักบริหาร ทมิยันตีแสดง ความคิดเห็นต่อสภาพความเหลื่อมล้ำทางเพศอย่างรุนแรงและคับแค้นใจ ทมิยันตี จึงต่อต้านอคติของเพศชายต่อการไม่ยอมรับสติปัญญาของเพศหญิง ทมิยันตีเชื่อมั่น ว่าสตรีเป็นผู้มีความพร้อมทั้งกำลังสมองและกำลังกายที่จะทำงานเป็นนักบริหาร ระดับสูงได้เหมือนบุรุษเพศ แต่ไม่ว่าสตรีจะถูกบุรุษต่อต้านมีอคติ

ผู้ชายดูถูกผู้หญิงอ่อนแอในทางใดทางหนึ่งเสมอ มาตาม เคยกล่าวในที่ประชุมสตรี ถ้าเขายอมรับสมองเรา เขาก็จะ บอกว่ากายภาพเราเลวกว่า ถ้าเขาพบคนพร้อมทางกายภาพ เขาก็จะบอกว่าเราไม่มีสมองถ้าเมื่อใดเขาพบคนพร้อม

ทั้งสองด้าน เขาก็จะบอกว่าเราไม่ใช่ผู้หญิง¹⁶

ความคิดในแนวทางเพื่อสิทธิสตรีของทมิยันตีปรากฏมาอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่ทมิยันตีเขียนวรรณกรรมเรื่อง ค่าของคน ซึ่งทมิยันตีเขียนขึ้นเป็น เรื่องที่สองนี้ ทมิยันตีเริ่มตั้งคำถามเรื่องสิทธิหรืออำนาจที่แท้จริงของเพศหญิง ว่าอยู่ในตัวของสตรีเองหรืออยู่ที่ไหน สตรีเรียกร้องสิทธิ แต่ไม่เคยได้รับการยอมรับจากเพศชาย ตั้งคำถามของตัวเองละครเอกฝ่ายหญิง ว่า

. . . เพราะโดยความเป็นจริง ผู้ชายต่างหากที่พยายาม
กุมอำนาจไว้ โดยไม่ปล่อย ครั้นผู้หญิงเรียกร้องขอความยุติธรรม
ผู้ชายก็ทำที่จะให้สิทธินั้น แต่ที่แท้เป็นเพียงภาพลวงตา ผู้หญิง
เป็นทหาร แต่ไม่เคยได้รับอำนาจจริงๆ ของความเป็นทหาร
ผู้หญิงเป็นทนต์ แต่ใครจะเป็นคนวางนโยบาย แล้วใครจะรู้ว่า
อำนาจของความเป็น 'นาย' จริงๆ นั้นอยู่ที่ตัวผู้หญิงหรือ
อยู่ที่ไหน¹⁷

ความคิดเพื่อสิทธิสตรีในทัศนะของทมิยันตีมีความเปลี่ยนแปลงชัดเจน
ยิ่งขึ้นเมื่อวรรณกรรมเรื่อง รอยมลทิน ปรากฏออกสู่สายตาผู้อ่าน วรรณกรรม
เรื่องนี้สะท้อนทัศนคติด้านลบของเพศชายที่มีต่อโสเภณี ทมิยันตีแสดงความ
เห็นอกเห็นใจชีวิตซึ่งเสมือนมีรอยมลทินติดตัวติดใจตราบจนวันตาย ทมิยันตี
เรียกร้องสภาพความเป็น "คน" ของโสเภณี ในขณะที่เพศชายมีทัศนคติต่อ
โสเภณีว่า เป็นสตรีที่มีค่าเสมือนเป็นเพียงวัตถุซึ่งไม่มีค่า ไม่มีชีวิตจิตใจ
แต่โสเภณีอย่างทมิ กลับลุกขึ้นประกาศว่าเธอคือ "คน" เธอคือมนุษย์เพศหญิง
ที่มีจิตมีใจ

¹⁶ ทมิยันตี, นายหญิง, พิมพ์ครั้งแรก ใน ขวัญเรือน 23 ฉบับที่ 482 (ธันวาคม 2534) อ้างถึงใน ปีที่ 24 ฉบับที่ 497 ตอนที่ 12:115.

¹⁷ โรสลาราเรน, ค่าของคน, 1:59.

วรรณกรรมยุคแรกเรื่อง สายรุ้ง สะท้อนให้เห็นความคิดเพื่อสิทธิสตรีในแนวทางสิทธิมนุษยชนซึ่งชัดเจนมากยิ่งขึ้นตามลำดับ ทมยันตีวิเคราะห์ว่าการที่สตรีต้องมีสถานภาพเสียเปรียบบุรุษในหลายๆ ด้านนั้นเป็นผลมาจากค่านิยมทางสังคมซึ่งเพศชายเป็นผู้กำหนด ทักษะคติของบุรุษจะมีอิทธิพลต่อความประพฤติหรือการปฏิบัติตัวของสตรี ดังเช่นค่านิยมของบุรุษต่อสตรีพวกที่ดื่มเหล้าสูบบุหรี่ว่าเป็นผู้หญิงไม่ดี ดังนั้น ภาพของเมทินีซึ่งเป็นผู้หญิงดื่มเหล้าติดจนเป็นโรคพิษสุราเรื้อรังจึงกลายเป็นภาพของผู้หญิงไม่ดีในสายตาของภาคย์ ทั้งๆ ที่สตรีพวกที่ดื่มเหล้าก็เหมือนกับบุรุษที่ดื่มเหล้าเพราะมีความทุกข์ แต่ในขณะที่บุรุษสามารถขจัดความทุกข์ด้วยข้ออ้างว่าดื่มเหล้าแล้วจะช่วยลืมความทุกข์ ความทุกข์ของสตรีกลับถูกเก็บกดไว้ในใจ ดังนั้น เมื่อเมทินีประพฤตินเป็นผู้หญิงดื่มเหล้า เธอจึงถูกภาคย์ตำหนิว่าเธอประพฤตินไม่เหมาะสม

ทมยันตีมิได้ต้องการให้สตรีประพฤตินเยี่ยงอย่างบุรุษด้วยการดื่มเหล้าเพื่อขจัดความทุกข์ แต่ทมยันตีคิดว่าทักษะคติของเพศชายไม่ควรจะถูกนำมาใช้กำหนดค่าของผู้หญิง แต่สตรีควรเป็นผู้กำหนดค่าของตนเอง

ทักษะ เรื่องสิทธิสตรีคือสิทธิมนุษยชนชัดเจนตามลำดับเรื่อยมา ทมยันตีต่อต้านอคติทางเพศ นวนิยายยุคแรก เรื่อง เพลงชีวิต จึงเป็นเรื่องที่ทมยันตีบรรยายภาพความเหลื่อมล้ำระหว่างเพศไว้อย่างแจ่มชัดว่า สตรีที่ถูกบุรุษเอารัดเอาเปรียบเป็นสภาพปกติธรรมดาในสายตาของคนทั่วไป สตรีถูกกดขี่ข่มเหงเพราะความโง่เขลาเบาปัญญาของสตรีเอง แต่หากสตรีจะลุกขึ้นเอาเปรียบบุรุษบ้าง เธอก็จะถูกประณาม ถูกลดค่าไปเลยทีเดียว

ทมยันตีกล่าวซ้ำให้เห็นว่าการเรียกร้องสิทธิความเป็น "คน" ของสตรีนั้น สตรีต้องลุกขึ้นแสดงความสามารถทุกอย่างด้วยตัวของสตรีเอง สตรีเสียเปรียบบุรุษเพราะสตรีเป็นฝ่ายที่ยอมตนเป็นฝ่ายเสียเปรียบเอง ดังนั้นตัวละครเอกฝ่ายหญิงใน เพลงชีวิต จึงลุกขึ้นประกาศความเป็นมนุษย์เพศหญิงซึ่งสะท้อนทักษะการเรียกร้องสิทธิสตรีตามทักษะของทมยันตี ว่า

ฉันเป็นมนุษย์คนหนึ่งที่ยืนหยัดต่อมาด้วยการพยายามรักษาตัวรอด
ฉันบอกตัวเองเสมอว่า ที่เราเห็นมนุษย์คนอื่นสูงกว่าเรานั้น
ในความเป็นจริงแล้ว เขามีได้สูงกว่าดังที่เราเห็น เพียงแต่
เราเป็นฝ่ายคุกเข่าลงต่างหาก ฉะนั้นถ้าเราอยากสูง
ให้เท่าเทียมเขา เราต้องพยายามลุกด้วยตัวเอง ยึดตัวขึ้นให้

เต็มที เพราะเมื่อเราคูกเข้า เราจะไม่มีวันได้ความปราณี
จากมนุษย์ ¹⁸

ลัทธิสตรียังคงเป็นความคิดสำคัญซึ่งทมิยันตีสื่อทัศนะผ่านในนวนิยาย
เรื่อง เมียน้อย ด้วยเช่นกัน มีการพูดถึงความคิดเรื่อง "ผิวเดียวเมียเดียว"
อันเป็นส่วนหนึ่งในการเรียกร้องต่อสู้เพื่อลัทธิสตรีนับตั้งแต่มีกฎหมายให้หญิง
มีสามีและชายมีภรรยาได้เพียงคนเดียว ตามพระราชประสงค์ของรัชกาลที่ 6
ซึ่งต้องการให้สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความเจริญทัดเทียมนานาชาติประเทศ
แนวคิดเรื่อง "ผิวเดียวเมียเดียว" นี้ เป็นเรื่องที่สตรีพยายามต่อสู้เรียกร้อง
จากบุรุษเสมอมา ทมิยันตีอธิบายว่า สาเหตุที่สตรีไม่ประสบความสำเร็จ
ในการเรียกร้องให้บุรุษมีภรรยาเพียงคนเดียวเพราะค่านิยมของบุรุษซึ่งไม่
ยึดถือความซื่อสัตย์ต่อภรรยาของเขา "ผู้หญิงเราได้พยายามต่อสู้เพื่อลัทธิ
'ผิวเดียวเมียเดียว' ตลอดมา แต่ผู้หญิงก็ไม่เคยทำสำเร็จ สาเหตุนั้น
มีนิดเดียวคือ ผู้ชายไม่ยอมรับนับถือลัทธินี้กับเราด้วย" ¹⁹ ทัศนะเรื่อง
ลัทธิสตรีของทมิยันตีรุนแรงและเด่นชัดยิ่งขึ้นเมื่อทมิยันตีสะท้อนความคิดเห็นใน
นวนิยายเรื่องนี้อีกครั้งว่า สิ่งใดซึ่งมักเชื่อกันว่าเป็นสิ่งที่มีอยู่หรือเป็นลักษณะ
นิสัยประจำตัวของเพศหญิง สิ่งนั้นก็มิอยู่ในตัวของเพศชายด้วยเช่นกัน

ใช้...ผู้หญิงเรามักจะแพ้เปรียบผู้ชายเสมอ แพ้ในด้านพลังกำลัง
แพ้ในด้านไหวพริบ และถ้าผู้หญิงคนใดทำท่าว่าจะไหวทันผู้ชาย
ขึ้นมา ก็พวกผู้ชายที่อ้างค่าว่าเป็นสุภาพบุรุษนี้แหละมักจะตัดคำว่า
'สุภาพ' ข้างนอกออก เหลือแต่ลักษณะบุรุษพร้อมที่จะชิงชัยกับผู้หญิง
ด้วยเหตุผลประการเดียวคือ ผู้หญิงมันจะดีไปกว่าผู้ชายไม่ได้ชนะ ²⁰

¹⁸ ทมิยันตี, เพลงชีวิต, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: บำรุงสาส์น,
2534), 1:49.

¹⁹ ทมิยันตี, เมียน้อย, 1:3.

²⁰ เรื่องเดียวกัน, 1:332.

ความคิดเพื่อเรียกร่องสิทธิความเป็น "คน" ของเพศหญิง ปรากฏชัดเจนอีกครั้งในนวนิยายเรื่อง ยอดอนงค์ ซึ่งทมิยันต์มีพัฒนาการทางความคิดในระดับที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยการให้ความหมายแท้จริงของการเรียกร่องสิทธิสตรีไว้ว่า สตรีเพียงต้องการสิทธิอันพึงมีพึงได้เท่านั้น มิใช่ต้องการที่จะมีหนดหรือมีอวัยวะเพศเป็นชายอย่างที่เข้าใจกัน ดังนั้น กานดาจึงประกาศความหมายคำว่าสิทธิสตรีตามทัศนะของทมิยันต์ว่า "เราไม่ได้ขอในสิ่งที่เราไม่มีอย่างผู้ชายบางคน เขากระแนะน้าวว่าเราอยากมีหนดอะไรอย่างนั้นหรอกค่ะ แต่เราขอสิทธิที่ผู้ชายเอาของเราไปครอบครองแล้วไม่ยอมคืนให้เราต่างหาก"²¹

ทัศนะการเรียกร่องสิทธิสตรีของทมิยันต์มีความก้าวหน้าขึ้นเรื่อยๆ ในวรรณกรรมทุกๆ เรื่องของเธอ แม้กระทั่งวรรณกรรมเรื่อง สิ้นสวาท ซึ่งตีพิมพ์ขึ้นในปี 2519 เป็นครั้งแรกและถูกวิจารณ์ว่าเป็นนวนิยายที่แสดงให้เห็นทัศนะการต่อต้านขบวนการนักศึกษาในเหตุการณ์กรณีย์ 14 ตุลาคม 2516 อย่างไรก็ตาม ทัศนะเพื่อสิทธิสตรีของทมิยันต์ก็ยังคงปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนและรุนแรงว่าผู้หญิงควรมีสิทธิความเป็นคนเท่าเทียมกับผู้ชาย อันเป็นความคิดซึ่งสอดคล้องกับคำประกาศให้สิทธิความเท่าเทียมแก่หญิงและชายในรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2517 นั้นเอง ดังทัศนะโต้ตอบระหว่างมินตรากับเพชร

ผู้หญิงควรมีสิทธิเท่าผู้ชาย เธอเล็กเชอร์ให้ผมฟัง
 ถ้าไม่ผู้หญิงจะต้องด้อยกว่าผู้ชาย ถ้าไม่ผู้หญิงจะต้องถูกเลือก
 เสมอไป ผู้หญิงจะเป็นฝ่ายเลือกบ้างไม่ได้หรือ²²

ทัศนะดังกล่าว แสดงให้เห็นความคิดของทมิยันต์ซึ่งไม่ต้องการให้เพศชายมีอภิสิทธิ์ทางเพศ มีเสรีภาพอันไร้ขอบเขต ผู้ชายสามารถเลือกผู้หญิงได้ในขณะที่ผู้หญิงไม่มีสิทธิ์เลือกผู้ชาย นี่คือความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศในทัศนะของทมิยันต์

²¹ ทมิยันต์, ยอดอนงค์, 2:230.

²² โรสลาเรน, สิ้นสวาท, หน้า 155.

สตรีที่ต่อสู้เพื่อสิทธิสตรีในทัศนะของทมิยันตินั้นนอกจากจะไม่เอาไรต์
เอาเปรียบบุรุษแล้ว สตรีเหล่านั้นยังต้องสามารถช่วยเหลือตนเองได้ สตรี
ต้องประพฤตินั้นเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ มิใช่เรียกร้องแต่จะเป็นฝ่ายรับฝ่ายเดียว
ความคิดเกี่ยวกับการต่อสู้เพื่อสิทธิสตรีในทัศนะของทมิยันตินั้นหมายถึงว่า เมื่อสตรี
เรียกร้องสิทธิ สตรีก็ต้องกระทำหน้าที่ตามสิทธิที่ได้มาให้สมบูรณ์

เมื่อผู้หญิงค้นพบสิทธิเสรีภาพ ผู้หญิงก็ต้องยุติธรรมต่อผู้ชาย
เราจะยึดสังคมเก่าให้ผู้ชายเป็นฝ่ายบริการผู้หญิงฝ่ายเดียวไว้
และก็เรียกร้องเพิ่มเติมใหม่ ย่อมไม่ยุติธรรม ถ้าเราจักจะ
ยื่นหยัดเท่าผู้ชาย เราก็ต้องไม่เรียกร้องเอาเปรียบผู้ชาย ²³

ในขณะเดียวกัน ทมิยันตินี้ก็เสนอว่าบุรุษที่เรียกร้องต่อสู้เพื่อสิทธิสตรี
ก็ไม่ควรกระทำตนเป็นผู้กดขี่หรือทำลายสตรี ไม่ควรเห็นว่าสตรีคือที่ระบาย
อารมณ์หรือตอบสนองความใคร่ของตนเอง ดังทัศนะว่า

ผู้หญิงเป็นวัตถุว่าเรอความใคร่ของผู้ชาย! ใครคนนั้นหวนกลับ
มาดูตัวเองบ้างหรือเปล่าว่า ขณะที่เขาสู้เพื่อสิทธิสตรีนั้น
เขาได้ทำลายสตรีบ้างหรือเปล่าเพียงแต่ทุกคนที่เรียกร้องหยุดยั้ง
อารมณ์ตนเอง เขาจะไม่ต้องกู่ตะโกนประจานความอับอาย
แห่งตนและความอับอายแห่งเพศ ²⁴

ทมิยันตินี้เชื่อว่าสตรีเป็นเพศที่เสียเปรียบเพศชายในหลายๆ ด้าน เช่น
สิทธิในการทำนิติกรรมซึ่งสตรีต้องได้รับความเห็นชอบจากฝ่ายสามีก่อน หรือ
แม้กระทั่งสตรีที่แต่งงานแล้วก็ต้องเปลี่ยนคำนำหน้าชื่อจาก "นางสาว" เป็น
"นาง" ขณะที่บุรุษยังคงความเป็น "นาย" อย่างเดิม ทมิยันตินี้คิดว่า แม้จะมี

²³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 56.

²⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 316.

ความพยายามต่อสู้เรียกร้องสิทธิสตรีมากเพียงไร แต่ในทัศนะของบุรุษเพศ สตรีมีสิทธิได้ แต่เป็นสิทธิซึ่งต้องไม่ขัดต่อความต้องการของบุรุษ

ทมยันตีเชื่อมั่นในพลังอำนาจของความเป็นหญิง ดังนั้น ในนวนิยาย เรื่อง สิ้นสวาท นี้ ทมยันตีจึงประกาศว่าเพศหญิงเป็นเพศที่มีพลัง เป็นพลังเงียบ ซึ่งสตรีจำเป็นต้องรู้จักและใช้พลังนั้นให้เป็นไปในทางที่ถูกที่ควร เช่น ความ เด็ดขาดของภรรยาที่ลุกขึ้นหย่าสามีแล้ว

ในปี 2520 นวนิยายเรื่อง ล่า ของทมยันตีปรากฏออกสู่สายตาผู้อ่าน ซึ่งสะท้อนให้เห็นพัฒนาการทางความคิดเพื่อสิทธิสตรีในทัศนะของทมยันตีอีกระดับ หนึ่ง ทมยันตีตั้งใจเขียนสะท้อนปัญหาการข่มขืนซึ่งเป็นปัญหาเกี่ยวกับความ เป็นหญิงอย่างแท้จริง นวนิยายที่มีแนวเรื่องเกี่ยวกับปัญหาในชีวิตของลูกผู้หญิง เรื่องนี้ แสดงให้เห็นความคิดของทมยันตีต่อสภาพความเหลื่อมล้ำทางเพศอย่าง เด่นชัดและรุนแรงถึงขีดสุด กล่าวคือทมยันตีเชื่อมั่นว่าความเสียหายเปรียบเป็นรอง ของเพศหญิงมิได้เกิดจากการกระทำของเพศชายเพียงคนใดคนหนึ่ง แต่เกิด จากการสร้างค่านิยมผิดๆ ซึ่งสิ่งสมมานานจนกลายเป็นความเคยชินของเพศชาย ที่กระทำความรุนแรงหรือกดขี่เพศตรงข้าม สิ่งที่ทมยันตีต่อต้านจึงมิได้ หมายความว่าถึงการต่อต้านเพศชาย แต่ทมยันตีต่อต้านระบบโครงสร้างสังคมไทย ซึ่งยึดถืออำนาจความเป็นใหญ่ของบุรุษ ดังภาพความคิดในเรื่อง ล่า

ความพลาดพลั้งในชีวิตของลูกผู้หญิงส่วนหนึ่งเป็นเพราะได้รับ แต่ค่าอบรมให้ละอายในสิ่งที่ไม่ควรละอาย ให้นึกแต่ว่าตนเป็น เพศอ่อนแอจนยอมพ่ายแพ้ ปล่อยให้ชีวิตล่องลอยไปตามบุญตามกรรม และ... ผู้หญิงมักจะถูกล่อลวงให้ห่อหุ้มด้วยศีลธรรมในขณะที่ผู้ชาย เป็นฝ่ายแหกคอกแห่งศีลธรรมนั้นอยู่ทุกวี่ทุกวัน. . . ²⁵

²⁵ ทมยันตี, ล่า, พิมพ์ครั้งแรก (กรุงเทพฯ: ณ บ้านวรรณกรรม, 2536), หน้า 152.

ทัศนคติของทมิฬในการเรียกร้องสิทธิสตรีหรือการสร้างสำนึกให้ แก่สตรีว่าความเป็นหญิงคือความเป็น "คน" ทำให้ลักษณะความเป็นนักต่อสู้ เพื่อสตรีในตัวของทมิฬปรากฏชัดมากขึ้น จนกระทั่ง เกิดเหตุการณ์วิกฤตใน ชีวิตคู่ของทมิฬเมื่อปี 2523 ซึ่งตามคำให้การของอดีตสามีของทมิฬใน หนังสือพิมพ์หลายต่อหลายฉบับก็กล่าวว่า ตนเองใช้ชีวิตคู่ร่วมกับทมิฬมานานถึง 12 ปีแล้ว แต่เริ่มมีทัศนคติไม่ตรงกัน 2-3 ปีก่อนหน้าที่จะกลายเป็นช่าดังในปี 2523 ทมิฬก็กล่าวว่า

เสียใจมากที่รูปและเรื่องไปปรากฏทางหน้าหนังสือพิมพ์ ทำให้ลูกๆ ต้องมีปมด้อย พยายามปิดลูก ๆ อยู่ พยายามที่จะอธิบายให้สามีฟัง แต่เขาก็ไม่ยอมรับฟัง มนุษย์เราถ้าจะจากกัน ไม่ควรจะจากกัน อย่างศัตรู ขอขอบคุณสำหรับผู้ชายหลายๆ คน ²⁶

ไม่ว่าความเป็นจริงในชีวิตคู่ของทมิฬจะเป็นเช่นไร หรือทมิฬมีผู้จริงหรือไม่ ผู้เขียนก็คิดว่า ทมิฬกลายเป็นฝ่ายเสียหาย เสียชื่อเสียง เพราะเธอถูกสามีฟ้องร้องขอหย่าซึ่งค่านิยมของสังคมไทยจะประณามสตรีที่มีพฤติกรรมเป็นคู่กับสามีของหญิงอื่นมากกว่าที่จะประณามสามีที่ไปเป็นคู่ของหญิงอื่น ในทำนองเดียวกัน หากสามีของทมิฬไปมีเมียคนอื่น ทมิฬก็คงจะเป็นฝ่ายถูกวิจารณ์ว่าสามีมีเมียคนอื่นเพราะเธอไม่เอาอกเอาใจ หรือเป็นเพราะว่า เธอทำหน้าที่ของภรรยาขาดตกบกพร่องต่างๆ นานา ความผิดพลาดในชีวิตคู่ หรือชีวิตครอบครัวนั้น สังคมไทยมักจะลงโทษว่าเป็นความผิดของฝ่ายหญิง มากกว่าฝ่ายชาย เหตุการณ์ความแตกร้างในชีวิตคู่ของทมิฬมีผลต่อพัฒนาการ ความคิดเพื่อสตรีไม่มากนักน้อย ดังเช่นทัศนคติของทมิฬซึ่งกล่าวกับสุภัทร สวัสดิรักษ์ ในช่วงขณะที่กำลังเกิดเหตุการณ์วิกฤตในชีวิตคู่ของตนเองครั้งนั้นว่า ค่านิยมทางสังคม ระบบการยอมรับนับถืออำนาจของเพศชายในสังคมไทยทำให้ สถานภาพของสตรีตกต่ำ ความเป็นสตรีกลายเป็นข้อเสียเปรียบต่อบุรุษ

²⁶ ทมิฬตีพิมพ์ให้! ปฏิเสธคบชู้! เมีย นอ. แฉเบื้องหลังอ้อจาว," เดลินิวส์, (1 มิถุนายน 2523): 20.

. . . ที่ทำงานทั้งแรงงานและแรงสมองอย่างผู้ชายทุกวันนี้ราวกับไม่ต้องนึกถึงเรื่องเพศนั้น เราไม่มีสิทธิ์จะร้องอะไรออกมาบ้างเลยหรือ แม้แต่ความไม่ยุติธรรมที่มันได้สิ่งสมมาที่ละน้อยในชีวิตของเราและสังคมของเรา ²⁷

พัฒนาการทางความคิดเพื่อสิทธิสตรีของทมยันตีซึ่งปรากฏในนวนิยายยุคหลังหรือนวนิยายที่เขียนขึ้นหลัง ปี 2523 นั้น ทมยันตีเชื่อว่าค่านิยมหรือกฎเกณฑ์ทางสังคม ทศนคติของเพศชายคือตัวกำหนดความเป็นสตรี ในขณะที่กฎสังคมคือค่านิยมหรือกฎที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อใช้บังคับกำหนดมนุษย์ด้วยกันเอง กฎธรรมชาติคือสิ่งที่ทมยันตีเรียกร้องให้เกิดขึ้นในชีวิตของสตรี คือมีความเป็นอิสระเสรีภาพเท่าที่สตรีจะพึงมีได้ตามหลักการสิทธิมนุษยชน สตรีต้องมีเสรีภาพในความคิดและการเลือกดำเนินชีวิตด้วยตนเอง ดังเช่นทัศนะของเพศชายในเรื่อง ตราบาป

. . . ผมยอมให้สิทธิสตรีมาตั้งนานแล้วละคุณ เพราะเห็นใจผู้หญิงที่ถูกกดขี่ไว้ด้วยขนบธรรมเนียมประเพณี . . . คุณจำไว้เถอะกฎอันยิ่งใหญ่ที่สุดเหนือมนุษย์ นั่นคือกฎธรรมชาติ แต่กฎที่มนุษย์สร้างขึ้นมาครอบมนุษย์ด้วยกันคือ กฎสังคม ถ้าคุณยอมรับนับถือกฎธรรมชาติ คุณต้องอย่าแคร์กฎสังคมให้มากนัก ²⁸

ในปี 2527 ทมยันตีกล่าวว่าตนเองเป็นสตรีที่ให้ความสำคัญต่อเรื่องสิทธิความเป็น "คน" ของมนุษย์เพศหญิง งานเขียนของเธอบรรยายให้เห็นความคิดในแนวสิทธิมนุษยชนแม้ว่าทมยันตีจะเกิดมาในโลกยุคเก่าที่อบรมสั่งสอน

²⁷ สุภัทร สวัสดิรักษ์, "คิดถึงรักของทมยันตีใน 'เพลงชีวิต'," วารสารการะเกด 1 ฉบับที่ 5 : 26.

²⁸ ทมยันตี, ตราบาป, พิมพ์ครั้งแรก (กรุงเทพฯ: บำรุงสาส์น, 2523), หน้า 386-387.

ลูกผู้หญิงตามแบบอย่างค่านิยมสมัยเก่า แต่ทมยันตีเป็นผู้มีความคิดเสรี ". . . คือดิฉันเป็นคนเสรีแต่เกิดมาในโลกเก่า สองอย่างนี้มันมีตัวของมัน เพราะฉะนั้น จึงเป็นนักเขียนที่บรรยายถึงความเสรี บรรยายได้ถึงสิทธิมนุษยชน" ²⁹

เมื่อทศนะ เรื่องสิทธิสตรีหมายถึงสิทธิความเป็น "คน" ของเพศหญิง หรือเป็นการตระหนักในความเท่าเทียมระหว่างหญิงกับชาย ดังนั้น ทมยันตี จึงใช้กลวิธีสะท้อนความคิด เรื่องนี้ของตนเองผ่านทศนะของเพศชาย กล่าวคือ ตัวละครเพศชายส่วนใหญ่มักจะเป็นตัวละครผู้สนับสนุนความคิด เรื่องสิทธิสตรี ไม่เฉพาะการใช้กลวิธีให้ตัวละครเอกฝ่ายหญิงเป็นผู้กล่าวทศนะดังกล่าว ดังเช่นทศนะจากครูศัลยา ใน มงกุฎที่ไร้บัลลังก์ ซึ่งทมยันตีเชื่อว่า สิทธิ ความเป็น "คน" ของสตรีจะต้องได้รับความร่วมมือจากบุรุษเพศด้วย จากสำนึก ของเพศชายว่า "เพศหญิงเป็นเพศที่ผู้ชายสำนึกอยู่เสมอว่าตนเองต้องให้ความ ค้ำคอง ผู้หญิงจึงได้สิทธิทั้งตัวอักษรและสิทธิจากความสำเร็จของผู้ชายควบคู่ กันไป " ³⁰

พัฒนาการความคิดเพื่อสิทธิความเท่าเทียมระหว่างเพศของทมยันตี มีพัฒนาการมาถึงขีดสูงสุดอีกช่วงหนึ่งในปี 2528 ซึ่งเป็นปีที่นวนิยายเรื่อง โซ่สังคัม ปรากฏออกสู่สายตาของผู้อ่าน ทมยันตีเขียนนวนิยายเรื่องนี้ด้วยความตั้งใจที่จะนำเสนอความคิดเพื่อสิทธิสตรีอย่างเด่นชัด ทมยันตียังคงย้ำว่า สภาพสังคมไทยหรือค่านิยมยกย่องยอมรับอำนาจชายเป็นใหญ่และกฎสังคัมมีผล ต่อการครอบงำและกดขี่สตรี เพศชายเป็นเพศที่มีอำนาจกดขี่กดหัวสตรีทำให้ สตรีกลายเป็นเพศที่สองรองจากบุรุษ

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²⁹ เจษณี-กรรณิกา, "ผู้หญิงคนนี้มีชื่อว่า ทมยันตี," ขวัญเรือน 16 ฉบับที่ 297 (เมษายน 2527): 44.

³⁰ ลักษณะวดี, มงกุฎที่ไร้บัลลังก์ (กรุงเทพฯ: บำรุงสาส์น, 2534), 2:641.

ก็เพราะผู้ชายกอดหัวผู้หญิงไว้ มือที่กอดเราไว้เป็นมือผู้ชายทั้งเพ
เมืองไทยจะห้าสิบล้านคนอยู่แล้ว ขอให้ยี่สิบห้าล้านคนที่เป็นผู้หญิง
ลุกขึ้นมาเท่านั้น สมองของประเทศจะไปไกลกว่านี้ ไม่ใช่
การพัฒนากันแต่คำว่า 'ชมรมสตรี'³¹

ความคิดเพื่อสิทธิสตรีในทัศนะของทมิยันตีพัฒนามากถึงขั้นที่ทมิยันตี
พยายามให้สตรีลุกขึ้นต่อสู้กับกฎเกณฑ์ค่านิยมซึ่งกอดหัวผู้หญิงเอาไว้ เช่น ค่านิ
ยมที่กำหนดให้ผู้หญิงเป็นเพศหัวอ่อนว่านอนสอนง่าย ทนยอมรับสภาพความทุกข์
ในชีวิตได้โดยไม่ปริปากบ่น หรือแม้กระทั่งทนต่อการตอบสนองความต้องการ
สนองอารมณ์ความใคร่ของบุรุษเพศได้ สตรีจึงมีสภาพถูกจองจำด้วยกฎเกณฑ์
ค่านิยมทางสังคมซึ่งมองไม่เห็น แต่ฝังอยู่ในรากเหง้าของวัฒนธรรมแบบชายเป็น
ใหญ่

ทมิยันตีต่อสู้แทนสตรีทั้งหลายเพื่อประกาศความเป็นมนุษย์เพศหญิงว่า
จะไม่มีสถานภาพที่เสียเปรียบบุรุษอีกต่อไป ในขณะที่บุรุษภาคภูมิใจใน
ความเป็นชายเพียงเพราะว่ามีอวัยวะของเพศชายหรือมีองคชาติ สรีระ
ร่างกายของสตรีเพศกลับกลายเป็นผลประโยชน์ทางการค้าของบุรุษ ทมิยันตี
ไม่เห็นด้วยและต่อต้านทัศนคติดังกล่าว เหมือนดั่งที่นักสตรีนิยมหัวรุนแรงหลายคน
ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ในทฤษฎีเรื่องการอธิบายอวัยวะ
เพศชาย ดังคำกล่าวของเขมววรรณกับลูกเดือน จากเรื่อง โซ่สังคม

. . .ผู้หญิงจะไม่ใช้ 'สินค้า' ชนิดเดียวในตลาด ผู้ชาย
มันก็ขายได้ ดูไปเถอะ... สรีระ มันก็แค่นั้น... ไอ้ที่เจ้าตัว
ภาคภูมิใจจนอมไว้ หาใช้มันสมองไม่... มันก็แค่นั้น... แท่งเนื้อ
ก้อนเดียว ใช้ไม่เลือก . . . แม้จะบอกผู้หญิงทุกคนว่า
จงแสวงสุขจากโลกนี้เพราะหยาดเหงื่อของเจ้ามีส่วนสร้าง

³¹ ทมิยันตี, โซ่สังคม, พิมพ์ครั้งแรก (กรุงเทพฯ: ณ บ้าน
วรรณกรรม, 2536), หน้า 163.

มาเช่นกัน ³²

ความคิดเพื่อสิทธิความเป็น "คน" ของเพศหญิงมีการนำเสนอไว้ในวรรณกรรมสตรียุคแรกและยุคหลัง สำหรับความคิดในยุคหลังนี้ ทมยันตีคิดว่า 'สิทธิ' กับ 'หน้าที่' ต้องเป็นสิ่งที่สตรีพึงเรียกร้องและพึงกระทำเพื่อต่อต้านอคติทางเพศและเพื่อแสดงให้เห็นว่าสตรีเป็นผู้มีศักดิ์ศรีของความเป็นคนเทียบเท่าบุรุษ ดังนั้น สตรีที่เรียกร้องสิทธิสตรีในทัศนะของทมยันตีจึงต้องกระทำหน้าที่และสิทธิให้ดีเท่าๆ กัน เช่น เมื่อได้สิทธิในการเป็นภรรยาที่ถูกต้องตามกฎหมาย ก็ต้องกระทำหน้าที่ของความเป็นภรรยาที่ดี หรือเมื่อมีหน้าที่เป็นนักบริหาร เป็นผู้หญิงทำงาน ก็ต้องลุกขึ้นทวงสิทธิที่ถูกต้องของหน้าที่นั้น ดังทัศนะของทมยันตี กล่าวว่

. . .ดิฉันจะเกลียดมาก ดิฉันเกลียดผู้หญิงที่เรียกร้องสิทธิ แต่ไม่ยอมกระทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด เมื่อผู้หญิงต้องการสิทธิ ผู้หญิงต้องกระทำหน้าที่ให้ดีที่สุดด้วยเช่นกัน ดิฉันบอกใครต่อใครเสมอว่า ผู้ชายคือเพศที่น่ากลัว ³³

นิยามของการเรียกร้องสิทธิสตรีในทัศนะของทมยันตีนี้ ทมยันตีกล่าวอย่างหนักแน่นในนวนิยายเรื่อง รอยอินทร์ ว่า

สำหรับผู้หญิงอาจจะเห็นว่า 'เป็นหน้าที่ผู้ชาย' หากสำหรับmira เจ้าตัวเคยประกาศเสมอว่า ถ้าเราต้องการสิทธิเท่าผู้ชาย เราต้องหัดทำหน้าที่ให้เท่าผู้ชาย . . . การเฉลี่ยความรับผิดชอบใดๆ mira กลับถือว่เป็นการให้เกิดรอยอินทร์เท่าเทียมกัน ³⁴

³² เรื่องเดียวกัน, หน้า 114-115.

³³ สัมภาษณ์ ทมยันตี, 26 สิงหาคม 2536.

³⁴ โรสลาราเรน, รอยอินทร์, พิมพ์ครั้งแรก (กรุงเทพฯ: บำรุงสาส์น, 2533), หน้า 381.

ความคิดในการต่อสู้ เรียกร้องสิทธิสตรีหรือความคิดเป็นนักต่อสู้เพื่อสตรีในตัวของทมยันตีปรากฏชัดเจนมากขึ้นอีกก้าวหนึ่งเมื่อทมยันตีสะท้อนภาพความคิดในเรื่อง ดาวนภา กล่าวคือ ทมยันตีกล่าวว่าสตรีคือผู้ที่มีสองขา สองแขนเหมือนบุรุษ ดังนั้นสตรีจึงมีความเป็นคนที่เท่าเทียมกับบุรุษ บุรุษจึงไม่ควรเอาวัดเอาเปรียบสตรีตามกฎหมายรัฐธรรมนูญของไทยทั้งที่เคยประกาศไว้ในฉบับ พ.ศ. 2517 และรัฐธรรมนูญที่ประกาศแก้ไขให้หญิงและชายกลับมามีสิทธิเท่าเทียมกันอย่างชัดเจนอีกครั้ง ในพ.ศ. 2538

บุคคลใดมีสิทธิเท่าเทียมกันตามกฎหมาย ลูกชายท้องต้วบท
กฎหมายล้อ

สิทธิเท่าเทียมกัน ต้องช่วยกัน ปรัชญาอิงข้อกฎหมาย ³⁵

ในทัศนะของคนทั่วไป มักเข้าใจกันว่าการเรียกร้องสิทธิสตรีเป็นเรื่องไร้สาระของสตรีกลุ่มหัวรุนแรงซึ่งอยากจะทำอะไรต่อมิอะไรเหมือนบุรุษอยากมี "หนวด" หรืออยากจะมีสิทธิมีผู้ชายหลายๆ คนในชีวิตคู่ หรือเป็นเรื่องที่สตรีอยากจะมีอำนาจเหนือบุรุษ คำว่า "สิทธิสตรี" หรือ "สตรีนิยม" หรือ "เฟมินิสต์" ถูกเชื่อกันว่าเป็นการนำมาใช้กันตามกระแสความเชื่อของสังคมตะวันตกต่างๆ ที่ในสภาพสังคมไทยก็มีบทบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแล้วว่า "หญิงและชายมีสิทธิเท่าเทียมกัน"

การเรียกร้องสิทธิสตรีหรือสิทธิความเป็น "คน" ที่เท่าเทียมของหญิงกับชายในทัศนะของทมยันตีนั้น เป็นความคิดที่สอดคล้องกับหลักการมนุษยชนดังกล่าว แม้ว่าหญิงกับชายจะเกิดมามีสรีระร่างกายแตกต่างกัน แต่ความต่างทางชีวภาพร่างกายก็ไม่ควรเป็นเครื่องกำหนดความต่างด้านสติปัญญาหรือความคิด เสรีภาพในการดำเนินชีวิต หรือมีผลต่อความเป็น

³⁵ ทมยันตี, ดาวนภา, พิมพ์ครั้งแรก (กรุงเทพฯ: รวมสาส์น, 2534), หน้า 338.

มนุษย์เพศหญิงและเพศชาย ลีทิสตรีในทัศนะของทมยันตีจึงมีความหมาย
เพื่อการปลดปล่อยการที่สตรีเพศถูกกดขี่ ถูกเอารัดเอาเปรียบจากบุรุษ
และสร้างสำนึกเพื่อให้สตรีเพศตระหนักความสำคัญของความเป็นเพศหญิง

ทัศนะเพื่อลีทิสตรีเป็นทัศนะของทมยันตีที่มีมาอย่างต่อเนื่องซึ่งเป็น
อิทธิพลเนื่องมาจากเหตุการณ์วิกฤตในชีวิตคู่ของทมยันตี ปี 2523 ทำให้ทมยันตี
มีความคิดเพื่อลีทิสตรีที่รุนแรงและชัดเจนยิ่งขึ้นตามวัยและประสบการณ์
ดังจะเห็นได้จากทัศนะของทมยันตีซึ่งกล่าวไว้ในปีนั้นว่า เธอไม่พึงพอใจต่อ
การที่สตรีเพศถูกกดขี่

มันกดดันอยู่ในความรู้สึกนึกคิดของอดีตมานานแล้ว
มีทางไหนที่อดีตจะถ่ายทอดออกมาเป็นตัวหนังสือได้
อดีตจะแสดงมันออกมา ไม่ว่าจะโดยการเขียนเรื่องแบบไหน
ในเรื่องไหน อดีตแทรกความรู้สึกนึกคิดคับแค้นกดดันเรื่อง
ความเลียดเปรียบของผู้หญิงไว้อย่างนี้เกือบทุกเรื่อง ³⁶

ทมยันตี เป็นนักเขียนที่มีพัฒนาการทางความคิดเพื่อลีทิสตรีมาอย่าง
ต่อเนื่องทั้งในนวนิยายยุคแรกและยุคหลัง ดังที่เห็นจากตัวอย่างวรรณกรรมสตรี
ทั้งนี้เพราะทมยันตีเชื่อว่านักเขียนสตรีควรเขียนงานที่ยกย่องเชิดชูสถานภาพของ
สตรีเพศเหมือนอย่างที่นักเขียนเพศชายเขียนงานที่ยกย่องความเป็นเพศชาย
"สตรีควรจะยกย่องสตรีด้วยกันเอง ไม่ใช่มาเหยียดขี้ปากกัน ยกย่องในความ
สามารถของสตรี ดิฉันยังต้องค้นเข้าไปในประวัติศาสตร์แล้วเขียน แล้วมิใช่
มองอย่างที่คุณชายเขียน ผู้ชนะสิบทิศ" ³⁷ วรรณกรรมสตรีของทมยันตีจึงเป็น
งานเขียนที่เขียนขึ้นโดยสตรี เพื่อสตรีอย่างแท้จริง

³⁶ สุภัทร สวัสดิรักษ์, "คิดถึงรักของทมยันตีใน 'เพลงชีวิต'," -
วารสารการะเกด 1 ฉบับที่ 8: 13.

³⁷ สัมภาษณ์ ทมยันตี, 26 สิงหาคม 2536.

บทสรุป

การนำแนวคิดสตรีนิยมมาวิเคราะห์นวนิยายของทมยันตี 24 เรื่อง ในช่วง พ.ศ. 2506-2534 ผู้เขียนพบว่า นวนิยายของทมยันตีมีลักษณะเป็นวรรณกรรมสตรี นอกจากนี้ ทมยันตียังเป็นนักเขียนสตรีซึ่งมีพัฒนาการทางความคิดเพื่อสิทธิสตรีตั้งแต่องานเขียนยุคแรกจนถึงยุคหลัง กล่าวคือ

1. มีแนวเรื่องสะท้อนสถานภาพและปัญหาเกี่ยวกับสตรีในมิติเรื่องครอบครัว-สังคม และแนวเรื่องสะท้อนสถานภาพและปัญหาเกี่ยวกับสตรีในมิติเรื่องการเมือง

ประการแรก แนวเรื่องในมิติเรื่องครอบครัวและสังคม เป็นแนวเรื่องสะท้อนปัญหาในชีวิตส่วนตัวประจำวันของสตรี ปัญหาเกี่ยวกับสภาพความเป็นหญิงในเรื่องต่างๆ เช่น ปัญหาค่านิยมเรื่องพรหมจรรย์ ปัญหาความรัก ปัญหาสถานภาพเมียช้อยและปัญหาในชีวิตคู่เรื่องเมียหลวงเมียช้อย ปัญหาค่านิยมเรื่องอาชีพ ลักษณะอัตวิสัยของสตรี สตรีในสายตาสื่อมวลชน สตรีกับความเป็นแม่ในอุดมคติ ปัญหาการถูกข่มขืน และ ความเป็นเพศที่สองของสตรี วรรณกรรมสตรีของทมยันตีในแนวเรื่องประการแรกนี้จะสะท้อนปัญหาเรื่องครอบครัว เรื่องชีวิตคู่เป็นหลัก โดยเฉพาะ การนำเสนอปัญหาเรื่องเมียหลวงเมียช้อย

วรรณกรรมสตรีของทมยันตีที่มีแนวเรื่องสะท้อนสถานภาพและปัญหาเกี่ยวกับสตรีในมิติเรื่องครอบครัวและสังคม ทมยันตีสะท้อนภาพปัญหาในชีวิตของสตรีจากความเป็นจริงทางสังคม เช่น แนวเรื่องสะท้อนภาพโสเภณีในเรื่อง รอยมลทิน และสะท้อนภาพเมียช้อย ในเรื่อง เมียช้อย หรือปัญหาการถูกข่มขืนจากเรื่อง ล่า แนวเรื่องในมิติเรื่องครอบครัวและสังคมนี้ยังสะท้อนให้เห็นความเหลื่อมล้ำทางเพศระหว่างความเป็นหญิงและความเป็นชาย ดังการเสนอปัญหาในชีวิตการครองคู่ระหว่างสามีกับภรรยาซึ่งฝ่ายภรรยามักถูกสามีกดขี่เอาวัดเอาเปรียบ เช่น เอียด ใน เพลงชีวิต หรือภรรยาดี เช่น นุติ ใน แรงรัก ก็ถูกสามีขอย้ายไปแต่งงานกับคนรักเก่า

ภรรยาที่ดีของสามีและแม่ที่ดีของลูกอย่างเช่น มินตรา ใน ลีนสวาท ก็ประสบความสำเร็จในชีวิตคู่เพราะสามีเจ้าชู้มีเมียน้อยเช่นเดียวกับภาพภรรยาที่ดีอีกหลายคนในวรรณกรรมสตรี เช่น ปรีชญา ใน ดาวนภา จันทรกานต์ ใน ตราบาป นอกจากนี้ วรรณกรรมสตรีเรื่อง โซ่สังคม ของทมยันตีก็สะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่มีค่านิยมยอมรับนับถืออำนาจของเพศชาย เช่นพ่อมีอำนาจเหนือลูก สามีมีอำนาจเหนือภรรยา ดังนั้นสถานภาพของเพศหญิงจึงตกอยู่ในฐานะเป็นรองเพศชายในสังคมอำนาจชายเป็นใหญ่ เพศหญิงจึงกลายเป็น "เพศที่สอง" ในสังคม ดังแนวเรื่อง โซ่สังคม ของทมยันตีซึ่งสะท้อนภาพสงครามการความเหลื่อมล้ำระหว่างเพศอย่างแท้จริง ปัญหาในชีวิตคู่ซึ่งเป็นปัญหาส่วนตัวของสตรีในวรรณกรรมกลายเป็นปัญหาร่วมของสตรีในความเป็นจริงทางสังคม ปัญหาของสตรีในวรรณกรรมเป็นปัญหาจริงที่เกิดขึ้นในชีวิตการครองคู่ของสามีและภรรยาในความเป็นจริงทางสังคม วรรณกรรมสตรีของทมยันตีก็สะท้อนภาพปัญหาเหล่านี้ได้อย่างชัดเจนลึกซึ้ง ดังนั้น การเขียนแนวเรื่องในลักษณะแนวแรกนี้จึงเป็นอิทธิพลที่มาจากประสบการณ์การรับรู้สภาพความเป็นจริงในสภาพความเป็นจริงของสังคมและลักษณะอัตวิสัยของทมยันตี

ประการที่สอง วรรณกรรมสตรีของทมยันตีที่มีแนวเรื่องสะท้อนสถานภาพและปัญหาเกี่ยวกับสตรีในมิติเรื่องการเมือง ทมยันตีเน้นให้เห็นการต่อต้านอคติทางเพศเกี่ยวกับความเป็นเพศหญิง กล่าวคือ วรรณกรรมสตรีของทมยันตีที่มีแนวเรื่องในมิติเรื่องการเมืองนี้ ทมยันตีต้องการสื่อความคิดสำคัญว่าการเมืองคือ สตรีมีสิทธิทางการเมือง การเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของสตรีหรือมีผลกระทบต่อชีวิตของสตรีอย่างเช่น ชีวิตชุมชนของเรวัตี ใน สตรีหมายเลขหนึ่ง และการเมืองหรือเรื่องสงครามก็เป็นเรื่องที่มีผลต่อสตรีด้วย เช่น มิรา ใน รอยอินทร์ เป็นสตรีที่ตระหนักว่าสงครามก่อให้เกิดการสูญเสียทางจิตใจ การนำเสนอแนวเรื่องในประการที่สองนี้ ทมยันตีมีความคิดสำคัญว่าการเมืองคือเรื่องของสตรี ทมยันตีต้องการต่อต้านความเชื่อเก่าๆ ของเพศชายซึ่งเชื่อว่าสตรีเป็นผู้ไม่มีสมอง ไร้สติปัญญาและความสามารถที่จะทำงานการปกครองหรือเป็นนักบริหารระดับสูงได้ ดังนั้น ทมยันตีจึงเขียนวรรณกรรมสะท้อนสถานภาพของสตรีในฐานะนักปกครองนักบริหารระดับนายกรัฐมนตรีซึ่งเก่งกล้าสามารถ มีสติปัญญาเทียบเท่าบุรุษ

เช่น มาตามโกลัญญ์ ครีมา ใน นายกหญิง

แนวเรื่องสะท้อนสถานภาพและปัญหาเกี่ยวกับสตรีในมิติเรื่อง การเมือง เป็นอิทธิพลที่ทมิยันตีได้รับจากประสบการณ์ในชีวิตการทำงาน และเคยมีบทบาททางการเมือง สำหรับนวนิยายในยุคแรกเริ่ม เช่น ในฝัน และ เลือดชัตติยา นั้น แม้ว่าจะมิใช่นวนิยายที่ทมิยันตีได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์ชีวิตในทางการเมือง แต่นวนิยายทั้งสองเรื่องก็สะท้อนให้เห็นความสนใจของทมิยันตีในเรื่องการเมืองและบทบาทสิทธิของสตรีในทางการเมือง

2. วรรณกรรมสตรีของทมิยันตีมีการสร้างตัวละครเอกฝ่ายหญิง ให้เป็นตัวละครเอกของเรื่อง ตัวละครเอกสตรีเป็นผู้เล่าเรื่องชีวิตส่วนตัว ของตนเองและเป็นผู้ดำเนินเรื่อง เป็นตัวละครสะท้อนความคิดสำคัญเรื่องสตรี ในทัศนะของทมิยันตี ขณะเดียวกัน วรรณกรรมสตรีบางเรื่อง ทมิยันตีสะท้อน ความคิดเพื่อสิทธิสตรีผ่านทัศนะของเพศชายซึ่งมีทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย แต่ผู้เขียนพบว่า ทัศนะของเพศชายฝ่ายเห็นด้วยกับทัศนะเพื่อสิทธิสตรีนั้น เป็น ทัศนะสนับสนุนทมิยันตี

วรรณกรรมสตรีของทมิยันตียังมีการสร้างตัวละครเอกฝ่ายหญิงซึ่ง มีลักษณะเด่นคือ มีลักษณะที่เรียกว่า "ทวิลักษณ์" อยู่ในตัวของตัวเอง คือ มีความเป็นกุลสตรีตามแบบฉบับดั้งเดิมและเป็นสตรียุคใหม่หรือมีความแกร่ง ตามลักษณะของสตรีแกร่งทั้งกายและใจ ลักษณะทวิลักษณ์นี้จะพบได้ในกลุ่มภาพ ของตัวละครเอกสตรี 2 กลุ่มภาพ ได้แก่ ภาพตัวแทนของสตรีแกร่งสู้ชีวิต- สู้สังคมด้วยความเข้มแข็งอดทน และ ภาพตัวแทนของสตรีแกร่งสู้ชีวิตด้วยอุดม การณ์คือสิทธิและหน้าที่

ภาพตัวแทนของสตรีแกร่งสู้ชีวิต-สู้สังคมด้วยความเข้มแข็งอดทน จะ เป็นภาพตัวแทนของสตรีจากแนวเรื่องในมิติเรื่องครอบครัวและสังคม ขณะที่ ภาพตัวแทนของสตรีแกร่งสู้ชีวิตด้วยอุดมการณ์ยึดถือสิทธิและหน้าที่จะเป็นภาพ ของสตรีจากแนวเรื่องในมิติเรื่องการเมือง ภาพตัวแทนของสตรีทั้งสอง ประเภทนี้ แสดงให้เห็นลักษณะทวิลักษณ์ในด้านความเป็นสตรียุคใหม่หรือเป็น สตรีแกร่งเด่นชัดมากกว่าความเป็นกุลสตรี ความเป็นสตรีแกร่งของตัวละคร เอกฝ่ายหญิงคือลักษณะสำคัญซึ่งทมิยันตีต้องการเน้นให้ปรากฏในวรรณกรรมสตรี ของทมิยันตีเอง กล่าวคือ ตัวละครเอกฝ่ายหญิงจะเป็นภาพตัวแทนของสตรีที่มี ความเข้มแข็ง มีความแข็งแกร่งทางใจ ใจเด็ดเดี่ยวในชีวิตการครองคู่ เมื่อ

เกิดปัญหาในชีวิตคู่เพราะมีปัญหาเรื่องสามีมีเมียน้อย ตัวละครเอกสตรีเหล่านั้น
 ร่วมใจกันลุกขึ้นประกาศหย่าขาดจากสามี เจ้าชู้ได้โดยไม่อภัยอาวรณ์และคิดว่า
 ตนเองสามารถเลี้ยงลูกและเลี้ยงตนเองได้ ตัวละครเอกสตรีที่เป็นโสเภณีและ
 เมียน้อยซึ่งสังคมไม่ยอมรับ กลายเป็นสตรีที่ได้รับความเห็นอกเห็นใจจาก
 นักเขียนและผู้อ่านเพราะพวกเขาใช้ชีวิตด้วยตนเองอย่างเข้มแข็งไม่ยอมแพ้ต่อ
 โชคชะตา ไม่โทษว่าเป็นกรรมของตนเอง นอกจากนี้ ตัวละครเอกสตรี
 ของทมยันตียังเป็นสตรีที่มีทั้งความสวยเท่าๆ กับที่มีสมอง เป็นสตรีที่มีความ
 เชื้อมั่นในตนเองอย่างแน่วแน่ว่าสมองและสองมือของเธอจะสามารรถลิขิต
 ชีวิตของตนเองได้ เช่น ศจี ใน คุณหญิงนอกทำเนียบ เป็นสตรีที่มีความเป็น
 ตัวของตัวเองอย่าง ดอกแก้ว ใน นางเอก นอกจากนี้ ภาพของสตรี
 ในวรรณกรรมในฐานะแม่ที่มีความรักลูกเพราะยึดถือว่าลูกเป็นสมบัติชิ้นเดียวที่มี
 ค่าน้ำหนักกว่าสิ่งใด อย่างเช่น แม่บัว ใน รอยลิขิต และแม่มธุสร ใน ล่า
 แม่เขมวรรณ ใน โซ่สังคม ก็เป็นแม่ที่มีความแกร่ง ความเข้มแข็งในจิตใจด้วย
 วรรณกรรมสตรีของทมยันตีสะท้อนภาพความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกสาวใน
 ด้านบวกมากกว่าความสัมพันธ์ด้านลบ แม้แต่ความสัมพันธ์ระหว่างแม่มีภพนา
 กับลูกเมทินี ใน สายรุ้ง ซึ่งเป็นภาพด้านลบเพราะแม่กำหนดชีวิตของลูกสาว
 มากเกินไป แต่ก็กลับกลายเป็นความเข้าใจและความรักได้ในตอนจบเรื่อง
 และภาพความสัมพันธ์ด้านลบระหว่างพ่อกับลูกสาวในเรื่อง สายใจ ซึ่งก็กลายเป็น
 เป็นความรักความเข้าใจเช่นกัน วรรณกรรมสตรีของทมยันตียังคงเขียน
 บรรยายภาพความรักของแม่ในอุดมคติมากกว่าภาพแม่ในความเป็นจริง
 นอกจากนี้ ภาพของตัวละครเอกสตรีประเภทที่สู้ชีวิตด้วยอุดมการณ์ ยึดถือสิทธิ
 และหน้าที่เป็นหลักนั้น คือสตรีที่มีความแกร่งทางจิตใจ เชื้อมั่นในอำนาจ
 ความสามารถของสตรีในฐานะนักทำงานทางการเมืองหรือมีจิตสำนึกเรื่องสิทธิ
 ทางการเมืองของสตรี เป็นสตรีที่สร้างสำนึกความเป็นเพศหญิงซึ่งมีสมองและมี
 ความสวยอย่างเช่น เจ้าหญิงจุฑาเสวภาคย์ ใน มงกุฎที่ไร้บัลลังก์ ภาพสตรี
 ในประเภทที่สองนี้จะเป็นสตรีสมัยใหม่ซึ่งมีจิตสำนึกตระหนักในเรื่องสิทธิสตรี
 ในขณะที่ภาพตัวแทนของสตรีในกลุ่มแรกคือสู้ชีวิต-สู้สังคมนั้น เรียกร้องตอบโต้
 ความรุนแรง การเอาผิดเอาเปรียบจากบุรุษและสร้างสำนึกความเป็นเพศหญิง
 ที่แท้จริง ภาพตัวแทนของสตรีสู้ชีวิตด้วยอุดมการณ์ก็ลุกขึ้นทวงสิทธิสตรีด้วยเช่นกัน

ลักษณะการสร้างตัวละครเอกฝ่ายหญิงของทมยันตีเป็นอิทธิพล จากลักษณะอัตวิสัยของทมยันตีด้วย สาเหตุที่ตัวละครเอกสตรีเป็นสตรีแกร่ง โดยเฉพาะความแกร่งและความเข้มแข็งทางใจนั้นเพราะทมยันตีกล่าวว่า เธอ ไม่ชอบผู้หญิงที่มีลักษณะอ่อนแอ ไม่เข้มแข็ง

ความคิดสำคัญในวรรณกรรมสตรีของทมยันตีคือ ความคิดเพื่อ สิทธิสตรีซึ่งศึกษาได้จากพัฒนาการทางความคิดในแนวสตรีนิยมของทมยันตี

การศึกษาพัฒนาการทางความคิดในแนวสตรีนิยมของทมยันตีจาก วรรณกรรมสตรี 24 เรื่องในช่วงระยะเวลาระหว่าง พ.ศ. 2506-2534 พบว่า ทมยันตีมีทัศนะเพื่อสตรีเป็น 3 ทัศนะ คือ ทัศนะเรื่อง สภาพความเป็นช้างเท้าหลังของสตรี ทัศนะเรื่องบทบาทของสตรีในฐานะผู้ทำมาหาเลี้ยงครอบครัว และทัศนะเรื่องสิทธิสตรีคือสิทธิมนุษยชน พัฒนาการทางความคิดเพื่อสิทธิสตรีของทมยันตีชัดเจนและรุนแรงตามวัยและประสบการณ์ในชีวิต

3. ทมยันตีมีพัฒนาการทางความคิดเพื่อสิทธิสตรีมาอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่งานเขียนในยุคแรกและยุคหลัง ทัศนะเพื่อสิทธิสตรีของทมยันตีทั้ง 3 ทัศนะนั้นปรากฏอย่างต่อเนื่องในนวนิยายของทมยันตี เหตุการณ์วิกฤตในชีวิตคู่ของทมยันตีซึ่งเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2523 นั้นเป็นจุดเปลี่ยนทางความคิดเพื่อสตรี วรรณกรรมสตรีซึ่งเขียนขึ้นในช่วงใกล้เคียงปี พ.ศ. 2523 หรือ วรรณกรรมที่เขียนในช่วงระยะเวลาปี พ.ศ. 2523 เป็นวรรณกรรมที่ปรากฏความคิดเพื่อสิทธิสตรีที่ชัดเจนและรุนแรงยิ่งขึ้น เหตุการณ์วิกฤตครั้งนั้นจึงมีผลต่อพัฒนาการทางความคิดเพื่อสิทธิสตรีของทมยันตี

ทัศนะเรื่องสภาพความเป็นช้างเท้าหลังของสตรีในทัศนะของทมยันตี หมายความว่า การยกระดับสถานภาพผู้ตามของสตรีให้ดีและมีค่ามากขึ้น กล่าวคือ ทมยันตีให้นิยามความเป็นช้างเท้าหลังของสตรีว่า สตรีคือผู้มีความเท่าเทียมกับบุรุษ สตรีมิใช่ผู้ตามของบุรุษ แต่จะเดินไปพร้อมกับบุรุษอย่างมั่นคง เป็นเพื่อคู่คิดคู่ปรึกษาของสามี มิใช่ผู้ยอมตามสามีในทุกๆ เรื่อง ทัศนะนี้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนในงานเขียนยุคแรก

ทัศนะเรื่องบทบาทของสตรีในฐานะผู้ทำมาหาเลี้ยงครอบครัว เป็น ทัศนะซึ่งทมยันตีสะท้อนให้เห็นอย่างเด่นชัดในงานเขียนยุคแรกและยุคหลัง เสมอมา ทมยันตีเชื่อมั่นว่า ยุคสมัยที่เปลี่ยนจากเก่าสู่ใหม่ จากการที่สตรี เคยแต่อยู่ในฐานะต้องพึ่งพาอำนาจทางเศรษฐกิจจากสามี สถานภาพของสตรี

กลายเป็นเพศพึงพาบุรุษมาสู่สภาพสังคมใหม่ซึ่งสตรีสามารถช่วยเหลือตนเอง มีรายได้เป็นของตนเอง เลี้ยงตนและเลี้ยงครอบครัวได้ ดังนั้น สภาพการกอดที่เอารัดเอาเปรียบสตรีควรหมดไปจากชีวิตครอบครัวยุคใหม่ ภรรยาแบบทาสรับใช้ไม่ควรมีอีกต่อไป ขณะเดียวกัน ทั้งสองฝ่ายต้องช่วยกันทำมาหาเลี้ยงครอบครัวและรับภาระเรื่องในบ้านอย่างเท่าเทียมกัน

ทัศนะเรื่องสุดท้าย คือทัศนะที่ทมิยันตีได้รับอิทธิพลจากเหตุการณ์วิกฤตในชีวิตคู่มากที่สุด ทมิยันตีเรียกร้องให้สตรีตระหนักในสิทธิและหน้าที่ของความเป็นเพศหญิงที่แท้จริง ทัศนะเรื่องสิทธิสตรีคือสิทธิมนุษยชนในทัศนะของทมิยันตีมีปรากฏอย่างเด่นชัดในงานเขียนยุคหลัง ทมิยันตีมีความคิดรุนแรงยิ่งขึ้นเมื่อทมิยันตีเชื่อมั่นว่าค่านิยมทางสังคม ค่านิยมของบุรุษเพศคือสิ่งกำหนดสภาพความตกต่ำและเสียเปรียบของสตรีเพศ เช่นความคิดที่พัฒนามาถึงขีดสุดเมื่อทมิยันตีเขียนเรื่อง โซ่สังคม

นอกจากความคิดซึ่งผู้เขียนวิเคราะห์ได้จากตัวบทวรรณกรรมสตรี และจากการที่ผู้เขียนได้ไปสัมผัสกับทมิยันตีด้วยตนเอง แสดงให้เห็นว่าทมิยันตีเป็นนักเขียนสตรีที่ให้ความสำคัญต่อความเป็นหญิงอย่างแท้จริง ทมิยันตีต่อต้านการเหยียดหยามสตรีเพศ ต่อต้านการที่สตรีเพศเป็นผู้ "ถูกระงับ" ในรูปแบบที่แฝงการกอดที่เอารัดเอาเปรียบทุกรูปแบบ ทมิยันตีเป็นนักเขียนสตรีซึ่งตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของสตรีในการเรียกร้องต่อสู้เพื่อสิทธิสตรี

วรรณกรรมสตรีของทมิยันตีมิได้มีแรงจูงใจในการเขียนขึ้นเพื่อเงิน หากแต่เป็นวรรณกรรมที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างสำนึกในความเป็นหญิงให้สตรีและบุรุษตระหนักว่าความเป็นหญิงเป็นสิ่งสำคัญเท่าๆ กับที่ความเป็นชายก็เป็นสิ่งสำคัญ ความคิดสำคัญเกี่ยวกับความเป็นหญิงนี้จะทำให้มนุษย์เพศหญิงสามารถเข้าใจความเป็นหญิงของตนเอง และมนุษย์เพศชายสามารถเข้าใจความเป็นหญิงของเพศหญิง ความเท่าเทียมระหว่างเพศจึงจะสามารถเกิดขึ้นได้พร้อมๆ กับที่ภาพความเหลื่อมล้ำระหว่างเพศก็จะหมดไปด้วย ทั้งหญิงและชายก็จะสามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขในสังคม ทั้งสังคมภายในบ้านและสังคมนอกบ้าน